

Látogatóban

III. évfolyam - 2015/3. szám

onkológiai magazin

A Magyar Onkológusok Társasága, az Országos
Onkológiai Intézet együttműködésével és a
Merck Kft. támogatásával

MERCK

Vallomás

„Maga, kis virágom, mi akar lenni?”

Szeged

Precizitás és tökéletesség

Vallás és tudomány

„Az evolúció Isten teremtési módszere”

Női munka-férfi munka

Tamás, a főnövér

Kedves Olvasó!

Ugye Önnel is megtörtént már, hogy elvitték a kocsiját, mert tilosban parkolt? És az, hogy kiszólt az autójából és káromkodott egy otrombát? Arra persze valószínűleg soha nem gondolt, hogy egy ilyen megszokott hétköznapi történetnek drámai következményei lehetnek. Mert egyeseknél igen hamar betelik a pohár. Elszakad a cérnájuk, bekattannak, és innen már nincs visszaút.

Bár az „Eseveszett mesék”-et fergeteges vígjátékként hirdetik, az időnként felvillanó morbid humor ellenére sem merném ezt a műfajt választani. Az én mérlegem inkább a brutalitás, és az agresszió felé billen, ezek pedig nem ki-mondottan vígjátéki elemek.

Pedro Almadovár nevét láttam felvillanni a stáblistán, és máris bedőltem neki, hogy ő jegyzi a filmet, pedig nem. (Ez persze semmit sem von le a kitűnő alkotásból.) Ő csak a csali – producerként – az elsőfilmes argentin rendező Damián Szifrón mellett, akinek ez az első egész estés mozifilmje. Argentínában a tavalyi év legnézettebb filmje lett, ami igazán nem rossz egy elsőfilmesétől.

Hat történetből az első némiképp hajaz Almadovár Szeretők, utazók című filmjére, hiszen kiderül, hogy a repülőgépen minden utas ismeri a főszereplőt, aztán persze rájövünk, hogy nem is annyira véletlenül. A legdurvább sztori egy ártatlan villogással indul, a menő öltönyös Audist nem engedi előzni egy farmer az ütött-kopott Dáciájával. Az Audis végül le hagyja, és még be is szól. Hihetetlen bosszúállással fajul a történet, ahol az a legkevesebb, hogy a farmer az Audi szélvédőjére sz...lik, és még szét is maszatolja rajta a fekáliát. És a rémálom folytatódik.

Mindegyik szereplő eget rengetően dühös, nemcsak filmbeli partnerére, az egész rendszerre. Szinte minden szkeccsben megjelenik az Argentínára jellemző korrupció, amelyben a gazdagok, a hatalmasok számára mindent lehet, a kisember pedig mindig a rövidebbet húzza. Ritkábban a nagy is. Az egyik szál arról szól, hogy a korrupció ügyvéd a korrupció ügyészt is kijátssza, és ez már beteszi a kaput a gazdag üzletember számára is. Már nem érdekli a cserbenhagyásos gázolást elkövetett fia sem, akit eddig lázasan próbált kimenteni az igazságszolgáltatás karmaiból.

A kedvencem a hatból a bombaszaki. A remek bombaszakértő kocsiját többször is elvontatják, mondván tilosban parkolt. Csakhogy hősünk hatalmas igazságérzettel felvértezve megpróbálja bizonyítani, hogy a felfestés lekopott, nem is láthatta a tilos jelzést. Hiába ismételteti mantraként, hogy kéri a főnököt, képtelen áthatolni a bürokratikus rendszeren. Legtöbbször nyelnek egyet és fizetnek ilyenkor, vagy maximum jól kiüvöltik magukat. Nem így hősünk, aki gondol egy nagyot, és szakmai tudását okosan és óvatosan felhasználva – arra vigyáz, hogy az elszállított autókban és a hivatalban senki ne tartózkodjon – felrobbantja az egész kócerájt. Bár lesittelik, nemcsak családjá szemében – akik eddig vesztésként néztek rá – a börtönben is ő lesz a hős! Élvezhető és szerethető a film, még akkor is, ha az derül ki belőle, milyen az, ha elfogy az ember türelme, és kiengedi a palackból a szellemet!

Élvezhető és szerethető történetekkel persze lapunkban is találkozhat, és mivel nem Szifrón a szerző, nem lépik át a megengedett határokat.

Remenár Évának annyira sűrűek a napjai, hogy úzótt vadnak tartja magát, Fillinger János patológus, pedig felidézi ükapját, aki a Pilvax kávéház bérlőjeként Petőfiék kávésa volt, és minden áldott reggel maga pörkölte a kávé. Szabó Tamás főnővér szerint az övé csöppet sem nőies munka, hiszen teljesen mind-egy ki segít a betegen, csak legyen benne empátia és segítő készség. Beszámolunk a szegediek sugárterápiás fejlesztéséről és arról is, hogy mit tud az új afterloading készülék és a modern TRUEBEAM típusú teleterápiás berendezés.

Falus András meg – bagoly és pacsirta egyszerre – elmondja, hogy 98 százalékunk baktérium, és hogy pont olyanok vagyunk, mint az erdő, az ember egy ökoszisztéma, a génkiütött egérnél nem lehet csontitkulást produkálni, továbbá, hogy az evolúció Isten teremtési módszere.

Jó böngészést kíván a többi – kutatásról, unokákról, könyvbemutatóról szóló – történetek között is:

B. Király Györgyi

Látogatóban

A Magyar Onkológusok Társasága, az Országos Onkológiai Intézet együttműködésével készült kulturális, társasági magazin a Merck Kft. támogatásával.

Felelős szerkesztő:

B. Király Györgyi

Szerkesztőbizottság:

Dr. Kásler Miklós

Dr. Géczi Lajos

Dr. Gődény Mária

Dr. Mátrai Zoltán

Dr. Polgár Csaba

Munkatársak:

Boromissza Piroska, Bozsán Eta,

Bulla Bianka, Csák Elemér,

Gubcsi Anikó, Seregély István,

Vámos Éva és Várhegyi Andrea

Grafika, tördelőszerkesztő:

Tusor Ildikó

A lap orvosok és egészségügyi szakdolgozók számára készült, terjesztik a Merck orvoslátogatói. Beszerezhető: a Magyar Onkológusok Társasága – 1122 Budapest, Ráth Gy. u. 7–9. – titkárságán.

Lezárás dátuma: 2015. október 31.

23 **DEBRECEN**
 – Ha adsz valami jót, Te magad is több leszel
 A betegek megtanítottak várni is...

20 **RENDEZVÉNY**
 – Nyílt nap az onkológián
 Vigyázz a bőrödre!

TARTALOM

Vallás és tudomány 04
 „Az evolúció Isten teremtési módszere”

Gyorsfénykép 08
 Űzött vad vagyok!

Történelem 10
 A híres kávé s ükunokája...

Női munka-férfi munka 12
 Tamás, a főnövér

Szeged 14
 Precizitás és tökéletesség

Iskolapélda 17
 Szeretném érezni, hogy még szükség van rám...

Könyvajánló 18
 Emlősebészeti

Rendezvény 20
 Vigyázz a bőrödre!

Debrecen 23
 A betegek megtanítottak várni is...

Hivatásszeretet 25
 Rengeteget tanulok a kollégáimtól!

Vallomás 28
 „Maga, kis virágom, mi akar lenni?”

04 **VALLÁS ÉS TUDOMÁNY**
 „Az evolúció Isten teremtési
 módszere”

10 **TÖRTÉNELEM**
 – Petőfiék kávé s ükunokája...
 A híres kávé s ükunokája...

14 **SZEGED**
 – Beleszerettem a szakmába
 Precizitás és tökéletesség

„Az evolúció Isten teremtési módszere”

Egy nemzetközi hírű tudóssal beszélgetek, akiről köztudott, hogy vallásos és hisz abban, hogy a világmindenséget Isten teremtette. András, a racionális tudós részed soha nem ütközött a hívő ember részeddel?

– Nagyon nehéz egyértelmű választ adni, illetve nem szeretem azokat az embereket, akik azonnal rávágják a feleletet, de én most azt mondom, hogy soha, mert úgy érzem, hogy a racionalitás szellemi képesség, rendszer, logika, memória, kreatív gondolkodás. Teljes mértékben megkülönböztetendőnek tartom a tudományt és a hitet, egy emberen belül viszont elválaszthatatlan a kettő. Nem hívőként nőttem föl, a lányaim vittek el először egy templomba, ez a pasaréti református gyülekezet volt. Tény, hogy egész életemben nagy tisztelettel gondoltam a bibliára. Mindig jelen volt a szüleimnél és a nagymamámnál is, tőlük hallottam, hogy az egyik ember hívő, a másik ember nem hívő, és ezt el kell fogadni. Döbbenetesen toleránsak voltak.

Hogy kerültek a lányaid a templomba, az édesanyjuktól látták a példát?

– Nem, ebben egyformák voltunk feleségemmel. Egészen profán a tör-

Széchenyi-díjas tudós, akinek megvan az a nagyszerű képessége, hogy kutatási területe eredményeit olyan lebilincselően tudja tolmácsolni, hogy még a laikus is úgy érzi, mintha egy folyamatosan gondolkodásra inspiráló krimi olvasna. Falus András akadémikus 18 éven át vezette a Semmelweis Egyetem Genetikai, Sejt- és Immunbiológiai Intézetét. Napjait ma is itt tölti, szobájában beszélgetünk életútról, vallásról, tudományról és persze Hangai B. Artúr költőről is.

ténet. A nagyobbik lányom elkezdett járni egy sráccal – egy nagyon szimpatikus mélygondolkodású emberrel –, és ő hívta el a templomba. Aztán ők ketten elvitték a másik lányomat, aztán az öccsüket is, három gyermek van. Egy idő után mentek mind a hárman, és mi azt vettük észre a feleségemmel, hogy a két lány egészen ragyogó arccal jött haza. Mind a ketten a vallást, a hitet tisztelő, de vallástalan családból jöttünk, így kíváncsiak lettünk, hogy mitől érzik ilyen jól magukat. Elmentünk a templomba, fölültünk a karzatra, bejött egy ember, aki rendesen raccsolt – Cseri Kálmánról van szó – és a maga szikár egyszerűségében egyetlen felesleges szó nélkül olyan tiszta üzenetet adott, hogy néhány alkalom után azt mondtuk a feleségemmel: ez az, ami nekünk nagyon hiányzik, ami nekünk kell. Ez a második születés volt, úgy mond megtértünk, hívők lettünk, és ma is református közösségbe járunk, most már Érdligeten, mert ott lakunk. Voltaképpen nincs annyira felekezeti kötődésem, nagyon jó evangélikus, katolikus és zsidó istentiszteleten is éreztem már otthon magamat. Egészen más a kiindulás, a külsőségek meg az énekek, de az Istenhez való személyes kötődés ugyanaz.

Tehát nem volt soha semmilyen konfliktus a tudós és a hívő ember között abban, hogy miként magyarázza az egyik és minként magyarázza a másik a világ keletkezését.

– Nem volt. Engem nagyon érdekel az evolúció, mint biológust, de úgy érzem, hogy ez – egy kolozsvári teológus barátommal fogalmaztuk meg

– Isten teremtési módszere. Volt az egyetemen egy csodálatos tanárom, Juhász Nagy Pál, aki úgy közelítette meg az evolúciót, hogy az nem más, mint az élővilág genetikai sokféleségének létrejötte, tehát a változások összessége. Az evolúció egyébként nagyon könnyen átcsúszott a materializmusba. Mindenki azt kérdezi, hogy a majmtól származunk? Ez egy marhaság, hogy pontosan fogalmazzak, a tudomány nem ezt mondja, hogy az emberi kiágazás valahonnan a majmtól történt, ugyanakkor a tudomány a lélekről – ami létezik – az örök lélekről semmit nem mond... és nem is mondhat.

Talán, mert nem is tud.

– Ugyanakkor vannak olyan kérdések, amikre nyugodtan azt lehet mondani, hogy ez nem rám tartozik. Albert Einstein – egész jó helyről kölcsönzök mondatokat – úgy fogalmazott, hogy a tudomány kérdése a hogyan, a hit kérdése a miért? A tudomány azt kérdezi, hogy mi a mechanizmusa, hogy zajlik le a folyamat például a biológiában, az immunológiában, a genetikában, de akár az építészetben is! Milyen struktúrák vannak, azoknak milyen történelme van, hogyan találták meg az emberek azt a statikai megoldást, amivel egy templom kupolát úgy lehet fölépíteni, hogy az ne omoljon be! A hit viszont a miértre kérdez, mi a dolgom miért vagyok, mi az én feladatomban?

És mi erre Falus András válasza? Mi a te feladatod?

– Erre nekem az a válaszom, hogy azt betöltsem, amire a Jóisten engem létrehozott.

Arra hozott létre, hogy tudós légy?

– Valószínűleg. Nem hiszek a totális determinizmusban, rengeteg választási lehetőségem volt. A mi családjunkban nagyon sok az orvos, én mégsem ezt a hivatást választottam. Pedig nagyon nagy volt a kísértés, volt egy világhírű szívsebész nagybátyám Littmann Imre. Édesanyámat egészségügyi adminisztrátorként mindig az orvosi pálya vonzotta, engem is ott szeretett volna látni, de fantasztikus, szeretetteljes toleranciájával nem kényszerített semmire. Ami a tudományt illeti, úgy érzem, hogy egy lehetőséget kaptam az Úristentől. Ide születtem Magyarországra, európai környezetbe, olyan szülőkhöz, akiről meséltem – már rég nincsenek velünk – és megadott az, hogy találkoztam néhány csodálatosan lelkes, csillogó szemű emberrel. Szerintem egy kamaszt nagyon megejt a lelkesedés! Az első ilyen ember egy élettanász, Szentiványi Mátyásnak hívták. Békaszíven mutatta meg hogy bizonyos két-élűekből ki lehet a szívet vágni, föl lehet kötni egy üveg tölcserre amiben tápoldat van – só és cukor – és ez a kis bőnye, ez a kis színtelen, egy centinél is kisebb struktúra órákig pulzál. Ez engem elképesztően megejtett. A másik bemenő jel a Straub Brunó által középiskolásoknak tartott középiskolai biológiai szakkör. Nagyon lelkes emberek gyűltek össze, a jól ismert Csányi Vilmos – ma már etológus, biokémikus – Venetianer Pál biokémikus, és még néhányan, akik nagyon fiatalok voltak akkor. 1962–63-ban nekünk, másodikos-harmadikos középiskolásoknak a DNS-ről magyaráztak, amikor 10 éves volt a DNS kettős szerkezetének modell leírása, és egészen friss volt a modellalkotók: Watson, Crick és Wilkins Nobel-díja.

A középiskolás korodról beszélgetünk, mennyivel tudsz most többet a DNS-ről?

– Nem én tudok többet, hanem a tudomány, én csak igyekszem követni azt... A hármak egy csodálatos, okosan kezelhető modellt alkottak, a tudomány lényege a modellalkotás. A második nagy lépcső 2001, amikor elolvasták az emberi genomot, a teljes örökítő anyagot, ami sokkal több, mint a gének összessége. A harmadik pedig 2012, amikor megjelent egy

enciklopédia, ami értelmezte azt a rengeteg mindent, ami a DNS-ben található. Ma már tudjuk, hogy nem csak a gének határozzák meg a sorsunkat, hanem létezik az epigenetika is, tehát olyan környezeti hatások, amik abban segítenek, hogy az öröklött tulajdonságaink érvényesüljenek. Rengeteg ugráló gén van például az emberi genomban, aminek fogalmunk nincs a funkciójáról, vagy csak nagyon keveset tudunk róluk. Azt tudjuk, hogy hálózatban kell gondolkodni a genetikában, és nem egyes génekben.

Az ugráló gének mit csinálnak?

– Ezeket transzpozonoknak nevezik, arra való, hogy a velünk élő mikroorganizmusokban oda-vissza ugráljanak. Nemrég tudtuk meg – az elmúlt 6–8 évben –, hogy százszor annyi baktérium és vírus van bennünk, mint ahány emberi sejtünk. Körülbelül háromszázötvenszer annyi DNS jön a mikroorganizmusokból, mint belőlünk. Ezek zöme szimbionta, és egy részük az emberi sejtekbe oda vissza ugrál.

Abból, amit most elmondtál, abból az következik, hogy fura összetételű lények vagyunk.

– Nagyon. Az ember egy szóval kifejezve: ökoszisztéma. Olyan, mint egy erdő. Evidens, hogy ott vannak fák, bokrok, állatok, mindenfélék, de a mi szervezetünk is egy ökoszisztéma. A baktériumokról meg a vírusokról mindenkinek a betegség jut eszébe, ez egy előítélet. A zömük hasznos, a 90 százalékuk apatogén, tehát nem okoz betegséget, sőt szimbionták, együtt kell velük élnünk.

Hány százalék a szimbionta részünk?

– Kilencvenöt, kilencvennyolc!

Komolyan mondd, hogy 98 százalékunk baktérium?

– Komolyan. Ezt az összefüggést mikrobiomnak hívják. Rengeteg olyan vírust ismerünk, ami nem okoz betegséget, de beépülve az emberi genomba megindít különböző folyamatokat.

Még mindig nem tértem magamhoz. Az ember legjobb esetben is fordítva

gondolná, hogy 95 százalék vagyok én, és 5 százalék a bennem élő ez meg az.

– Nagyon sokan biológusok-orvosok sem hallottak még erről. A fertőzés szó egy előítélet. Az egyik barátom mondta azt a bonmotot, hogy hölgyeim és uraim vegyék tudomásul, hogy a mikrobiológia egy rasszista tudomány! Így nézett mindenki, ahogy te, üveges tekintetek, mert előítéletekből élünk! Mert minden baktériumra azt mondjuk, hogy

rossz és bajt csinál, és meg kell gyorsan ölni antibiotikummal! De például olyan betegségekkel is együtt jár ennek a rendszernek a felborulása, mint a depresszió, az artritisz, rengeteg bélbetegség, bőrproblémák, bőrkütyütek, például atópiás dermatitisz, ami egy nagyon gyakori bőrbetegség. Itt is a lokális bakteriális egyensúly megbomlásáról van szó. A velünk élő prokariota mikrobiális élőlények egyik jellegzetessége, hogy az egyensúly megbomlása olyan onkológiai eseményekhez vezethet például, mint a vastagbélrák, pontosabban a vastagbélrák előtt jóval, még az első klinikai észlelés előtt megváltozik a mikrobiom összetétele. A különböző székletből izolált bakteriológiai vagy esetleg biológiai vizsgálat predikciókat ad, amit az onkológiában is föl lehet használni. Komplex lett a látásmódunk, a legfontosabb

szót nem mondtam ki, a hálózatban gondolkodás óta rendszer biológia létezik. Az angol „systems biology”-nak mondja, lényege, hogy az elektronoktól, atomoktól fölfelé a társadalomig egy rendszerben próbáljuk megérteni egy ember, egy biológiai lény működését. Mindenki számára evidencia, hogy az egészségünk nem csak az örökölt vagy szerzett betegségeinktől függ, hanem a lelki állapotunktól, a környezetunktől, a családunktól, a szomszédainktól, a társadalomtól, a politikától, hogy ne mondjak még csúnyább szavakat! Attól a légtöréstől, amit egy munkahelyen a főnök teremt jót vagy rosszat! Olyan ez a biológia, mintha a mobilofóniát, a mobil világot egy darab telefonból akarnánk megérteni! Nem lehet. Csak abból lehet megérteni, ahogyan a hálózat hullámzik. Szilveszterkor például, ha SMS-t küldünk nehezen megy el, mert túlterhelt a hálózat! Na, ugyanígy működik a genetika! A DNS alapvetően egy örökítő anyag, de mint kiderült, 1,3 tized százaléka hordoz olyan géneket, amelyek fehérjéket kódolnak, 98 százaléknál nagyobb része vagy ismétlődő elem, vagy ilyen ugráló elem és főleg a szabályozásban van része. Minél magasabb rendű egy élőlény annál több ez a régen „junk”-nak, szemétnak, hulladéknak nevezett rész.

Mi a legnagyobb szakmai dobásod, amit letettél az asztalra?

– Talán, hogy kezdeményeztem egy olyan génmódosított – knockout egér – létrehozását, amiben nem volt hisztamin.

Kiütöttétek azt a gént ami termeli?

– Igen, egy kanadai-magyar barátommal, Nagy Andrással, és egy japán munkacsoporttal együtt csináltuk, 9-10 PhD fokozat született belőle.

Mi volt a következménye az allergia kutatásában?

– Az derült ki, hogy azok az egerek, amelyekben nem volt hisztamin enyhébb allergiát produkáltak. Ebben nem volt semmi meglepő, hiszen ez volt az expected, az elvárt eredmény. Az igazán izgalmas a tudományban, amit nem várunk. Ilyen például az, hogy annál az egérnél, amelyiknek nem volt hisztaminja, nem lehetett csonttritkulást kiváltani. Az oszteoporózis indukálható úgy, hogy a nőstény egerek méhét eltávolítják, így nem termelődik ösztrogén. Ez a posztmenopauzás oszteoporózisnak felel meg, amiben a nők 40 százaléka valamilyen formában szenved. Ha ennek a génkiütött, hisztamin hiányos egérnek az ösztrogéntermelő szöveteit eltávolítottuk akkor sem lehetett kialakítani a csonttritkulást, magyarul hisztamin kell ahhoz a folyamathoz, ami az úgynevezett oszteoklasztokat, a csontot zabáló sejteket stimulálja. Ezekben az egerekben nem volt olyan sejt, ami megette volna a csontokat és csonttritkulást okozott volna. Ebből az következik, hogy hisztamin antagonistákkal – amit allergiában naponta használnak – lehet valahogyan az oszteoporózist befolyásolni. Az eredményekből sokan nagy üzletet csináltak, mi nem.

Ez egy tipikus magyar tulajdonság: én felfedezem, te meg meggazdagsz belőle.

– Pontosan így van. Egy nagyon jó lapban, az amerikai akadémia lapjában csont nélkül azonnal elfogadták, leközlötték. Nagyon boldogok, nagyon büszkék voltunk, de lehetett volna levédetni, szabadalmaztatni. Így megcsinálta más. De ezen már túl vagyunk. Ez a kezdeményezés rengeteg doktori disszertációt eredményezett, a fél világ ismert minket, a nemzetközi hisztamin világban számon tartottak, a munkatársaink pedig rengeteg díjat nyertek

18 évig vezetted azt az intézetet, ahol most beszélgetünk. Nyilván nem tőled kellene megkérdeznem hanem az embereidőtől de hát veled beszélgetek. Te magadat milyen főnöknek tartod?

– Emberségesnek, időnként puha voltam, talán túl puha és hagytam mindenkinek, hogy azt csinálja, amit akar. Csak rábeszélő szép szóval próbáltam rávenni őket egy-egy téma feldolgozására.

Nem voltak hátrányai ennek a vezetési stílusnak?

– De, egész biztosan. Nem koncentráltunk eléggé például erre a hisztamin sztorira.

Mert te ilyen jóságosan akartál meggyőzni mindenkit.

– Nem jóságosan, csak nem szeretek erőszakos lenni. Volt néhány rossz főnököm, és nem akartam olyan lenni, mint ők. Amerikában is – isten nyugosztalja a főnökömet – az volt a módi, hogy „let’s fight guys”, tessék harcolni fickók! Ezzel szemben én azt szerettem, ha az ember az élete nagy részét a munkahelyén tölti, akkor ne gyomorfájással és gyomor-remegéssel jöjjön be, hanem mosolyogjunk egymásra! Az intézet átlagéletkora 33-34 év körüli, iszonyú sok a fiatal, nagyon jó a hangulat, az utódom is ugyanezt a stílust képviseli! Nekem nagyon fontos – lehet, hogy ez egy önző szöveg –, hogy az emberek jó kedvűek legyenek! Lehet, hogy a tudományos teljesítményünk koncentráltabb lett volna, nagyobb dobásaink lettek volna, talán lehetett volna jobban, csak ezért azt az árat kell fizetni, hogy az embernek fáj a gyomra, gyomorfekélyt kap, és ros-

szul alszik éjszaka! Nem éri meg, és ma is így csinálnám!

Akkor korbács helyett a mézet vásztoztod.

– Igen, én szeretem a mézet, de leg-
alábbis a kedvesebb megoldásokat.
Nem voltam rossz főnök, ezt onnan
lehet látni, hogy mindenkiel jőben
vagyok a fiatalok haverok, persze te-
geződünk, és meg merik mondani a
véleményüket. Ha tartok egy szakmai
referátumot és egy fiatal közbeszól,
hogy ne haragudj András, ez nincs
így, akkor az ember nyel egyet, de
büszke vagyok rá! Ezt most minden
eufémizmus nélkül mondom, egy tu-
dományos közegben a vitának a disz-
kusszióknak kell legyen helye, és ne
azért tiszteljenek mert x plusz éves
vagyok, hanem azért mert normális
vagyok, mert megteremtettük együtt
a hazai immungenetika alapjait.

Előfordult, hogy nagyon féltél?

– Persze, mindenki fél, csak van,
aki beismeri, van, aki nem. Akad,
aki harsánysággal, agresszivitással
leplezi, a másikon látszik a félelem.
Voltak olyan helyzetek, amikor nyel-
ni kellett, én általában szókimondó
vagyok, rengeteg konfliktusom is volt
a feljebbvalóimmal akár az akadémi-
án, akár az egyetemen. Egy gyerek-
kori élmény. Apám 56 után rendőri
felügyelet alatt állt, mert az élelmi-
szeripari minisztérium tagjaként ha-
zahozta – 9 éves voltam akkor – a
személyzeti főnököt, akit meg akart-
ak lincselni. Apa sok nyelvet beszélő
filoszként kijelentette, hogy amíg ő
itt van, addig senkit nem bántanak.
Az illető velünk jött, evett, ivott, aludt,

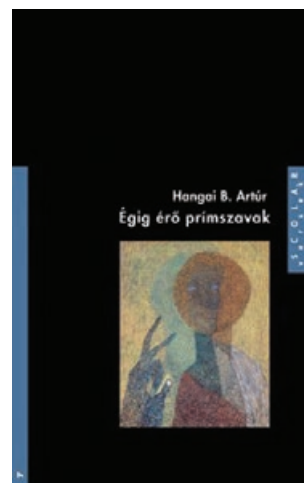
majd feljelentette apámat, akinek
minden szombaton be kellett menni
a rendőrségre, rendőri felügyeletre.

Meghálálta.

– A hála nem emberi kategória, ha
valakivel jót tesznek, azt nehéz meg-
bocsátani.

Már csak egyetlen kérdésem van, ennek a Hangai B. Artúr nevű költő- nek miért kellett megszületnie? Nem tudtad tudósként kifejezni magad?

– Ez egy másik ajtó, otthon is be-
mehetsz az egyik ajtón, bemehetsz
a másik ajtón, és milyen jó hogy több
ajtó van! A Hanga Apollinaire-től jött,
a B. a kedvenc állatom, a bagoly kez-
dőbetűje. Nézz fel a polcokra, látsz
egy bagolygyűjteményt, nekem min-

denki baglyot hoz mindenhol, rá-
adásul egy éjszakai lény vagyok, ab-
ból a szempontból, hogy reggel nem
dolgozom! Bagoly is meg pacsirta is
vagyok, szóval korán is kelek.

Az ciki, mert akkor nem alszol.

– Azért néha alszom. Artúr meg az
apai nagyapám, csodálatos öreg bá-
csi volt. Egy hatalmas karosszékből
üldögélt nálunk egy pici ember, és
csendben mesélt. Teljesen elvár-
zolta, megszelídítette, azt a gyere-
ket, aki akkor voltam.

Hány könyve jelent meg Hangainak?

– Kettő, és most hamarosan jön
a harmadik. Juhász Ferenc írta az
előszót, engem érdememen felül
nagyon szeret, és ő biztatott, hogy
adjam ki a verseket. Ungvári Tamás,
illetve Lator László hatottak rám
nagyon. Valaki azt mondta nemrég,
hogy a magányosság süt a verse-
imből. Én ezt nem érzem, vi-
szont egyre jobban dominál
bennem, amit te kezdtél
kérdezni: a beszélgetés
istennel, a közvetlen kér-
dések egyház nélkül. Leg-
alább 5–600 verset írtam,
ebből 100–150 jelent meg.
Néha éveken nem írok, majd
egyszer csak teljesen tu-
dattalanul jönnek a sza-
vak, az ember csak tartja
kinyújtva a tenyerét, és
jön fönről. Hihetetlen
szöösszetételek jutnak
eszembe, egy teljes át-
fordulása zajlik a pszi-
chémnek egy éber hip-
notikus állapotba. Valaki
diktál nekem, és nagyon
jó írni.

Űzött vad vagyok!

Amikor már majdnem feladtam, hogy beszéljek veled, elértem telefonon: „Ne haragudjon, űzött vad vagyok” – mondta, és hamarosan be is bizonyosodott, hogy nem túloz. Egy keddi napon, úgy kettő körül értem az ambuláns rendelésre, és vártam. Remenár Éva, az Országos Onkológiai Intézet Fej-nyak Daganatok Multidiszciplináris Centrum vezető főorvosa rendelt, beszélgetett a betegekkel, majd varratot szedett a kötözőben. Egy idős nénit szólítottak, aki nekem panaszkodott: „Nehéz a bányászélet, már 9 óta itt ülök”. „Gondoljon csak a doktornőre” – válaszoltam, mire a belátás mosolyt csalt az arcára.

sok éve kontrollra járó, gyógyult betegek is, nekik mindig különösen örülök.

Nekem úgy tűnik, önmagára kevésbé van tekintettel, mint a betegeire. Azért szokott pihenni?

– Épp most megyek szabadságra a férjemmel Berlinbe, néhány nap konferencia, aztán néhány nap csak magunknak. A férjem is orvos, most már nyugdíjas, ha lehetőség van rá, összekötjük a szakmai útjainkat egy kis közös kikapcsolódással.

A nagy sürgésforgásban engem is beültettek volna a vizsgálószékbe, de jeleztem, hogy a főorvos asszonyhoz csupán beszélgetni jöttem. „Akkor legyen kedves, várjon még egy kicsit”. Vártam, újabb betegek, újabb varratszedések, míg végül a kezelőben kaptam egy kis „lopott időt”.

Minden napja ilyen?

– Hát, hasonló, legalábbis sűrűségben, mert amúgy minden nap máshol vagyok az intézeten belül. Ez az ambulancia napja, máskor a nagyműtőben vagyok, megint máskor az onkoteam konzultációt vezetem.

És minden betegét jól ismeri, mindegyikről?

– A legtöbbjüket ismerem, amikor szükségük van rá, igyekszem ellátni őket legjobb tudásom szerint, és persze, az évek alatt, amíg ide járnak, megismerem egy kicsit az életüket is. Van, akit bajában elhagynak, annak szüksége van egy jó szóra. De vannak

Tisztelt Uncsi57! Tavaly augusztusban kerültünk kapcsolatba az intézménnyel. Az eddigi tapasztalatunk alapján, csak a legjobbakat tudjuk elmondani a kórházról. Az intézmény országos mivoltából természetesen adódik, hogy rengeteg beteget kezelnek. Ennek ellenére még mindig annyi emberséget, segítőkészséget tudnak nyújtani a betegeknek (ami sajnos sok más kórházból hiányzik), ami megkönnyíti a várakozást, és a betegségből adódó nehézhelyzeteket. Dr. Remenár Éva mind emberileg, mind szakmailag az ország egyik legjobb onkológusa. Nagyon korrekt. Szakmailag felkészült, nagyon alapos munkát végez, mindent megtesz a betegekért. Ő az osztályvezető főorvos Boér főorvos úrral féléves váltásokban. Mielőbbi jobbulást kívánok Önnek. Bármilyen további kérdésekre szívesen válaszolok. (amennyiben tudok)

Üdvözlettel: Operations
Egy fórumozó az internetről

Ön patológus, fül-orr-gégész, klinikai onkológus, plasztikai sebész szakorvos. Ezeket mind gyakorolja is a centrumban?

– A patológiát már nem gyakorlom, bár hasznos és szép emlék, de a három klinikai szakképzésem során szerzett tudásra rendszeresen szükségem van a napi munkám során. A legtöbb fej-nyaki daganat nem gyógyítható meg egyetlen szakmai beavatkozással: daganat eltávolító műtetre, helyreállító plasztikai műtetre, sugárkezelésre és kemoterápiára egyaránt szükség lehet különböző időpontokban. Mindezt a szervmegtartás lehetőségét és a testi és lelki rehabilitáció fontosságát szem előtt tartva kell megvalósítani. Ennek érdekében centrumunkban foniáter szakorvos irányításával nyelés- és beszédterápia, és speciálisan képzett nővérgárdánk révén holisztikus szemléletű ápolás folyik. Klinikai onkológusként módomban volt több nemzetközi klinikai vizsgálatot felügyelni, melyek közül kettő azóta a betegek kezelését világszerte meghatározó tényezővé vált.

Milyen tervei vannak, itt a centrumon belül?

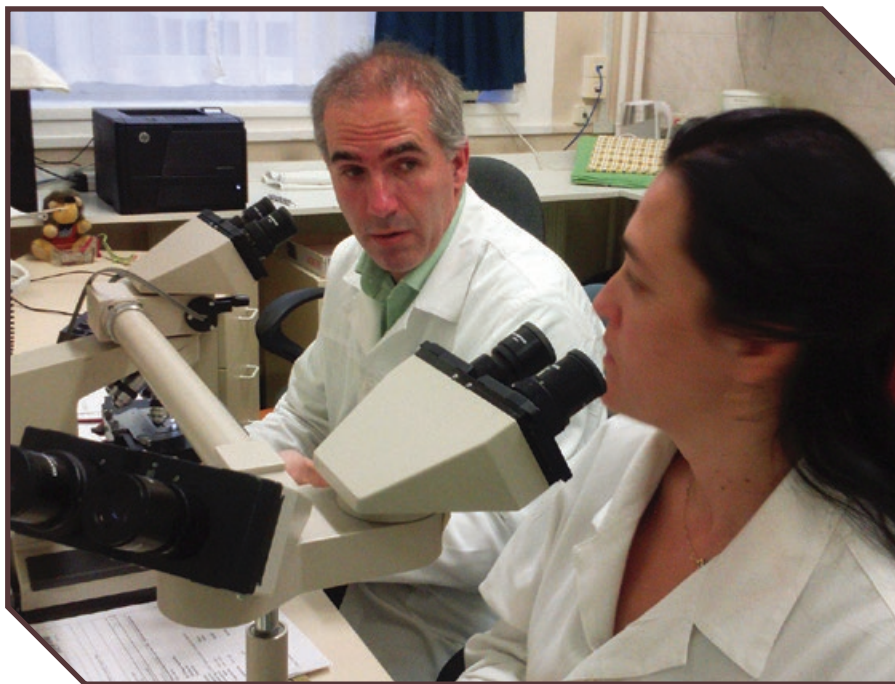
– Huszonhat éve dolgozom az Országos Onkológiai Intézetben. Egy véletlen folytán kerültem ide. Néhány évig Angliában éltem a családommal együtt, és amikor hazatértünk, és munkát kerestem magamnak, az intézet Fej-Nyak Sebészeti Osztályán éppen volt egy üres állás. A fej-nyak daganatos betegek kezelése szakmák közötti határterület, melyre még ma sincs célzott szakképzés, változatos és az érdeklődésemnek teljesen megfelelő munka, ma is ezt választanám. Ezt a lelkesedést igyekszem átadni a centrumunkban felnövekvő új generációnak. Legfontosabb feladatomban azt tartom, hogy tapasztalt fej-nyak sebész-onkológus kollégáimmal együtt olyan szakmai légkört teremtsünk, amelyben fiatal szak-

orvosaink és a különböző szakirányokat megcélzó öt rezidens orvosunk jó szakemberré válhat a szárnyaink alatt, akik a hazai egészségügyet is szolgálják majd. Mostanában sokan elhagyják az országot, ami önmagában nem baj, hiszen a külföldi tapasztalat rajtam is sokat lendített, csak remélem, aki elment vagy elmegy, egyszer majd hazatér. Fontosnak tartom, hogy az orvosi pályája elején minél több területen próbálja ki magát egy fiatal, hogy megtalálja azt a munkát, amelyet reggeltől estig, akár túlórázva is szívesen végez majd.

A családja jól viselte és viseli ezt a nagy terhelést?

– Szerencsém volt: a férjem elfogadta a szakmai ambícióimat, a gyerekeim egészségesek voltak, és anyukám vagy a nyugdíjas nagynéni és nagybácsi szívesen segítettek, ha szükség volt rá. Három lányom és öt unokám van, akikre nagyon büszke vagyok, és akik minden fáradtságból felüdítenek. Sokat kirándulunk és biciklizünk együtt, és néhány hetet együtt szoktunk tölteni nyáron a Balatonnál is. Remélem, ha nyugdíjas leszek, még többet tudok majd „törleszteni” a családomnál felszaporodott adósságaimból!

A híres kávé ükunokája...

1846-tól bérelte a pesti híressé lett Pilvax kávéházat Fillinger János, aki a belvárosi vendéglátóhely történelmi nevét változatlanul hagyta. A fáma szerint a nagyon gondos ember hírében álló kávé minden áldott reggel maga pörkölte a friss feketelevelésnek valót. A világ minden kincséért sem engedte át másnak e munkát. Még a budai milimárikat – azok az aszszonyok, akik a tejet hozták – is ő fogadta, a tej fölét megvizitálta, jó lesz-e a kávéra. Ükunokája Fillinger János az Országos Onkológiai Intézet patológus-citológus főorvosa az ő emlékére kapta keresztnevét.

Pesti, vagy budai volt a család?

– A régmúltról aránylag keveset tudok, mi a testvéreimmel Budán nőtünk fel. Anyai ágon Ceglédhez kötnek szálak, arrafelé élt édesanyám körzeti orvos nagybátyja és tudtommal fogorvos is volt a családban, mielőtt magam ezt a pályát választottam volna. A familia apai ága Baden-Württemberg tartományból származott ide, molnárok, malomtulajdonosok, katonatisztek is voltak közöttük, édesapám villamosmérnök lett, édesanyám vegyészként dolgozott. Négyen vagyunk testvérek a bátyám jogász, az öcsém erdőmérnök, a húgom több diplomát is szerzett, így tájépező mérnök, matematika-fizika szakos tanár, de most inkább a kereskedelemben dolgozik. Engem nem vonzott a kereskedelem, nem dobogtatta meg a szívem a műszaki terület, érdekelt viszont a bioló-

gia és a kémia a középiskolában. Szentendrére jártam a Ferences rendi gimnáziumba, ahol elég magas volt a mérce. Budáról kijárni nem igazán volt kényelmes, de megérte. Megtanultam időt beosztani, felhasználni a HÉV-en utazás óráit az olvasásra, tanulásra. Nem vettek fel rögtön az érettségi után, előbb katonai szolgálatot teljesítettem. Majd az Egészségügyi Főiskola hallgatója lettem. Eljutottam az abszolutoriumig, de nem államvizsgáztam, nincs meg a diplomám, mert újra felvételiztem az orvosi karra és ott vettem igénybe az állam támogatását. A SOTE-n 1999-ben tettem esküt és immár kezdő orvosként szerencsémre az Országos Korányi TBC és Pulmonológiai Intézet Patológiai Osztályára kerültem.

Sok kezdőnek nem ez a vágya. Legyünk tárgyilagosak. Bár szakmai szempontból nagyszerű egy ilyen tudás birtokosának lenni, sokan ódzkodnak tőle, hiszen a patológusé nem egy hálapénzes munkakör.

– Akkor én már Pátyon laktam gyógytornász feleségemmel és megszületett az első gyermekünk, Vencel. Egyrészt a lakáshoz közel esett az intézet, másrészt részese akartam lenni fiam felcseperedésének. Mint, ahogyan később is ugyanilyen fontosnak tartottam a lányaimmal is a gyermekszülő kapcsolatot. Vencel ma 16 éves gimnazista, Dalma 14 és Kornélia 12 esztendő. Nem kellett ügyeleti szolgálatot teljesítenem, többet lehettem a családommal. Az azóta kissé megszorodott munkám mellett ez így van ma is.

Hogyan került közel az onkológiához?

– A Korányiban Soltész Ibolya főorvos volt a mentorom, nagyon sokat tanultam tőle. Megosztotta velem a tudását, kongresszusokra, továbbképzésekre küldött, emellett hagyta, hogy a magam útját járjam. Közben patológus szakvizsgát tettem, a tüdőgyógyászat diagnosztikus területeibe is többé-kevésbé beletanultam, ami nélkülözhetetlen a tüdőpatológia művelésekor. Nagyon érdekelt

a tüdőtranszplantáció, ebből a témakörből írtam később Antus Balázs vezetésével PhD dolgozatomat is. Az érdeklődés onnan, hogy az intézetben történt a Bécsben tüdőátültetésen átesett betegek követése, kezelése. A betegekkel foglalkozó csapatot, melynek patológusként én is tagja lettem Csiszér Eszter főorvosnő szervezte és fogta össze. Mint tüdőpatológiával foglalkozó szakembernek fontos volt, hogy az ide vonatkozó patológiai diagnosztikus paletta teljes egészét ismerjem. Ezért kezdtem foglalkozni a tüdőcitológiával. Az elmélyülésben Badár Éva főorvos asszony segített, Ő mutatott meg számos olyan diagnosztikai finomságot, amit a szakkönyvekből nem lehet ellesni.

Másfél éve idecsábították. Mivel?

– Már régebben megkerestek, csábítottak, de én a Korányiban nagyon otthon éreztem magam. Így először csak félálásban jöttem segíteni a megnövekedett sebészi anyag feldolgozásában. Időközben egyre közelebb került a magyarországi tüdőtranszplantáció lehetősége, amit az Onkológiai Intézetben szándékoznak elvégezni és én ott szerettem volna lenni a közelben. Ez idő tájt hívott Bak Mihály professzor úr a citológiai osztályra, ami már korábban is vonzott. A két lehetőség együtt nagyon csábított és a Korányiban sem úgy alakultak a dolgaim, ahogy terveztem, ezért éltem a lehetőséggel és átjöttem ide. Nem bántam meg. Nagyon jó munkahelyre kerültem, komoly szakemberek közé, akiktől folyamatosan lehet tanulni. A Korányiban nagyrészt önállóan kellett döntöttem, itt konzultálhatok a kollégákkal.

Nem zavarja, hogy nincs beteg a közelben?

– De van, hiszen működik ambuláns betegellátás, ahol módomban áll aspirációs citológiai vizsgálatot végezni. Ez egészen más hozzáállást igényel, mint a mikroszkópos vizsgálatok. Fárasztóak az ambuláns napok, de ugyanakkor alig várom őket, mert feltölt a betegekkel való személyes kapcsolat.

Valami jó kis hobbi?

– Hál' Istennek van. Feleséggel nagyon szeretünk táncolni. Rendszeresen járunk, több más családdal táncklubba standard, latin táncokat ill. argentin tangót tanulni. Ez utóbbi évtizedes programnak tűnik. Mozi, színház, koncertek is beleférnek néha a gyerekekkel együtt, vagy kettesben.

Várhegyi Andrea

A Pilvax-kávéház belseje 1848-ban.

„Fillinger János lesz tehát Petőfiék kávésa. Ő az, aki a kedvükért kiakasztja a falra a francia forradalom nagyjainak portréit és a Bastille képét. Ő túri békésen, hogy csizmás lábbal ugrálnak a biliárdasztal zöld posztóján, ő pörköli a kávé hajnalban az udvaron a hideg márciusi esőben, hogy friss főzettel várhassa ezt a rebellis bandát.

1848 márciusában Petőfi és társai itt beszéltek meg a forradalom követeléseit és itt került sor a 12 pont megszövegezésére, amelyet az utolsó rendi országgyűlésen a Függetlenségi Párt szorgalmazott. A hagyomány szerint 1848. március 15-én itt szavalta el Petőfi először a Nemzeti dalt és innen indultak ki ezen a napon a forradalmi események. A kávéházat 1848. március 15-e és 1848 augusztusa között Forradalmi Csarnoknak nevezték.

A szabadságharc bukása után a hagyomány Fillinger személyében él tovább: mivel a Pilvaxot az állandó rendőri zaklatások miatt 1851-ben ott kell hagynia, a Sebestyén téren bérel kávéházat. Bár a rendőrség továbbra is szemmel tartja, sőt egyszer bosszúból vagy figyelmeztetésképpen szét is veri az üzletét, továbbra is nála találkozik a belenyugvást nem ismerő fiatalosság. *Dalmady Győző meséli:* „...alig fértünk el olykor, kivált szerdán és szombaton délután, midőn cigányzene is szólott... Majd a Patrikárius-testvérek híres zenetársasága, majd a Sárközi- és Kecskeméti-féle társaság régi jó magyar nőtái... Legvégül megszólalt a Marseille-i és a Rákóczi-induló, s ezek frenetikus kitörését keltették fel a tapsoknak és a lelkesedésnek, míg csak háromszor-négyszer el nem játszották.”

1861 márciusában Fillinger János – sokadik nekifutásra – végre megkapja az önálló kávésjogot, áprilisban pedig Privorszky Ferenc elnök jelenlétében aláírja a felvételéről szóló hivatalos bejegyzést a kávéstársaság beírókönyvében. A megfontolt, kalligrafikus kézjegy úgy elmaszatólódott, hogy nem tudjuk elhessegetni a szentimentális gondolatot: Fillinger apónak a nagy pillanatban kicsordult a könnye. Az öreg kávé 1868-ban halt meg: nagy szegény, hogy nem tudni, hol (volt) a sírja.”

Budapest folyóirat

Tamás, a főnővér

Hagyományos család vette körül. Édesapja kemény ember volt?

– Igen, kőművesként kereste a kenyerét, és már a szemvillanása is sokatmondó volt. Anyu volt az engedékenyebb. Engem – ma sem tudom miért – különösen kíméltek a szüleim a nehéz fizikai munkától. A nálam kilenc évvel idősebb testvérem, Zoltán viszont kivette részét a ház körüli munkákból. Ma ács-állványozóként dolgozik.

Ön pedig itt ül velem szemben fehér köpenyben az Országos Onkológiai Intézet 8-as épületének második emeletén és az aajtáján, a táblán az olvasható: főápoló. Hogy lesz egy falusi környezetben felnőtt fiatalemberből „nővér”? És egyáltalán, ez egy nőies szakma.

– Nos, szerintem nem nőies szakma, hiszen mindegy ki segít a betegen, csak értsen hozzá, legyen türelme, empátiás készsége. Tudom, hogy közhely, de valahogy a segítőkészség, az emberek iránti érzékenység már gyerekkoromtól bennem volt. Az általános iskolát otthon végeztem, aztán Székesfehérvárra mentem középiskolába. Nagyon szerettem – és ez ma is így van – az ékszereket. Megfordult a fejemben, hogy ötvös leszek. Ezt az ötletemet nem támogatták otthon, így lemondtam róla. Aztán később arra gondoltam tovább tanulok Ka-

A Szabó család sikeres rádiójáték sorozat volt egykoron a Kossuth adón. Hogy milyen egy jellegzetes familia ma Magyarországon? Talán éppen olyan, mint Szabó Tamás főápolóé volt Fejér megyében. Enyingen született, Szabadhídvégen nőtt fel, bátyjával együtt. A szorgos édesanya bár varrónő volt, háztartásbeliként tüsténkedett reggeltől estig a ház körül. Ahol veteményes, gyümölcsös, aprójószág, sőt, disznó is van, nincs megállás. Tamás valószínűleg tőle örökölte szorgalmát.

posváron. Elvégzem a tanítóképzőt és utána konduktor leszek. Segítek a beteg gyerekeknek beilleszkedni a társadalomba. Amikor itt tartottam a sors másként döntött. Egyrészt a szüleim nem rajongtak a gondolatért, hogy nagyvárosban folytassam az életem, másrészt apám munkanélküli lett. A család anyagi helyzete egy időre megingott. Az érettségi után a suliban maradtam még két évig, felnőtt szakápolóit végeztem nappali tagozaton. Ez az a terület, ahol tényleg szükség van az ember lelkére, ráadásul a betegetől kapott elfogadásból lehet építkezni. Tud formálódni az ember folyamatosan. Soha nem gondoltam végig, hogy miért lettem ápoló, ez az életemmé vált. Nem hiszem, hogy bármi mást tudnék csinálni. Amikor kezdtem volt bennem félelem, de mára ez egészséges szintre csökkent.

Ott állt 20 évesen Alba Regiában, mi adódott, hogyan tovább?

– Szerencsém volt, helyet kaptam a városi kórházban a belgyógyászatban, pontosabban a kardiológiában. Pár év elteltével az intenzívra kerültem, újabb egy évig ezt a szakismeretet tanultam, majd három évet a legrászorultabbak között töltöttem. Rákaptam a tanulás ízére és Győrött egészségügyi főiskolás lettem. Szakdolgozatom címe: „Előítéletek az onkológiai betegekkel és betegségekkel szemben az ápolás során”. A diplomát fővárosi lakosként szereztem meg, már itt dolgoztam az intézetben.

Mi hozta Budapestre?

– A szerelem. A párommal szép éveket töltöttünk együtt, sajnos 2011-ben elvesztettem. Azóta nehezen

találok magamra. Beszéljünk inkább a tanulásról. Belejöttem és jelentkeztem a master képzésre Pécsen. El is végeztem még sincs meg a diplomám, mert a nyelvizsgán nem értem el a középfokot. Vonzódom a latin világhoz, elkezdtem olaszul tanulni itthon. Aztán fizetés nélküli szabadságra mentem és fél évre Rómába költöztem. Utána ért a kudarc a pesti vizsgán. Nem mondtam le, újra próbálom, csak most nincs rá időm.

Mióta van az intézetben és milyen különbséget jelentett a változás a székesfehérvári kórház után?

– Éppen jövőre lesz 10 éve, hogy itt dolgozom. Akkoriban ide belépni a régi kollégáim szemében azt jelentette, hogy „halálraítéltek” közé megyek. Ez már akkor sem volt így, ma pedig végképp nem lehetünk ilyen véleményekkel. Szerencsére nagyon sokan távoznak gyógyultan és ez jó érzés. Ezen a részlegen sok a fiatal beteg. Főként hererákosokat gyógyítunk. Ez az ország szakmai és anyagi szempontból legjobban ellátott centruma. Nincs lepedőhiány és a betegek rendelkezésére állnak a szükséges gyógyszerek, alapápoláshoz szükséges eszközök. És a nővérek a betegeket szolgálják. Mert itt lenni szolgálatot jelent, aki nem így fogja fel, az távozhat. Rövidesen teljesen megszűnik nálunk a nővérhiány. A jelentkezők számából arra következtetek, hogy optimista lehetek. A betegközpontú ápolás híve vagyok. És meggyőződésem, hogy régi-új módszerrel kellene a nővérképzést megoldani. A középiskolában, érettségivel párhuzamosan végezhetnének a fiatalok. Természetesen az elmélet mellett minél többet legyenek a be-

tegágnál. Biztosan kiszűrődne, hogy ki alkalmas a pályára és ki nem. Az oktatásról annyit, hogy magam is éveken keresztül vettem részt az Intézet Betegoktatási programjában. A kemoterápia mellékhatásairól tájékoztattam a betegeket.

Hogyan frissül fel?

– Nem népszerű, amit mondok, de szeretek aludni. Három éves koromtól nem eszem húst. Nem vagyok vegán, tehát tejterméket fogyasztok, de halat már nem. Szívesen ödögök céltalanul a városban és újabb utcákat, épületeket fedezek fel. Szűkebb baráti körömmel szívesen találkozom. Krimiket olvasok, mert az kikapcsol. Igen sok időt töltök a számítógép társaságában, de főként szakirodalmat olvasok, tájékozodom a nemzetközi orvosi újdonságokról. Nagyon kedvelem az állatokat. Meg kellett válnom szeretett fajtiszta cicámtól, szeretnék egy másik „egyéni séget” budai lakásomban tudni. Ő egyébként egy Brit kék-krém cicalány volt, Gildának hívtam, eredeti neve Epreserdei Ananász volt. Öntörvényű vagyok magam is. Élényszerzés számomra az utazás, bejártam Európát és más kontinenseken is jártam. Negyedévente hazautazom az édesanyámhoz, apám már nincs velünk. A családi háttér igazán erős kötelék.

Várhegyi Andrea

Precizitás és tökéletesség

Miért volt szükség a meglévő készülék cseréjére?

– A korábbi brachyterápiás készülékünk támogatottságát a gyártó cég megszüntette, ami azzal járt, hogy nem gyártották a hozzávaló tölteteket. Ezek a készülékek irídium (Ir-192) tölteteket tartalmaznak, ám ezeknek a radioaktív izotópoknak az aktivitása a bomlás következtében idővel csökken. Sajnos ezzel arányosan növekedik a kezelési idő, ezért folyamatosan cserélni kell a tölteteket. S mivel nem tudtunk hozzájutni, 2013-ban le

mozgalmas őszt követően, mozgalmas tél vár a szegediek Onkoterápiás Klinikájának fizikus teamjére, hiszen a sugárterápiás fejlesztés során érkezett új berendezések bemérése és üzembe állítása ennek a csapatnak a feladata. A munkacsoport egyik vezetője, Varga Zoltán tudományos munkatárs arról is beszámol, hogy milyen háttérmunkákat kell elvégezniük ahhoz, hogy a készülékek a terveknek megfelelően, 2016 januárjában megkezdhessék működésüket.

kellett állítanunk a kezeléseket. Azóta sajnos a betegeinket más központokba, többnyire Budapestre kellett átirányítani. Most végre megoldódik ez a probléma: a TIOP 2.2.6 pályázat keretében egy újabb brachyterápiás készülék érkezik, amelyhez hosszú távon biztosított a töltetek szállítása. Ami a régi lineáris gyorsító cseréjét illeti, olyan teleterápiás eszközt kaptunk, amellyel ún. sztereotaxiás sugársebészet, képvezérelt sugárterápia, sőt légzésvezérelt kezelés végezhető. Ez jó hír a betegek számára is, mert az új technikák a korábbiaknál sokkal jobban megkímélik az egészséges szöveteket, valamint új lehetőségeket biztosítanak a betegbeállítás ellenőrzéséhez. Tulajdonképpen az új fejlesztések egyik célja, hogy a napi

kezelések előtti betegbeállítás minél nagyobb pontossággal és biztonsággal legyen kivitelezhető. Kaptunk tehát egy új afterloading készüléket és egy modern TRUEBEAM típusú teleterápiás berendezést. Régebben kobaltgátyúkat használtak, amelyek szintén teleterápiás eszközök voltak, de ezek már elavultak, a szegedit például néhány hónapja szerelték le. Ma már főleg lineáris gyorsítókkal dolgozunk, amelyekben elektronok gyorsítása és (ha kell) azok lefékezésének során foton nyaláb előállítás történik.

A gyorsítóról nekem a nagy svájci hadronütköztető jutott az eszembe...

– Az alapelv tulajdonképpen hasonló, de vannak lényeges különbségek. Az egyik ilyen a méret, a másik pedig az, hogy milyen részecskék gyorsítása történik. Felépítésükből kifolyólag a gyorsítók állíthatóak, ezért különböző energiájú sugárzásokat lehet velük előállítani, sőt a sugárminőséget is meg lehet választani, aszerint, hogy elektron, vagy foton nyalábokat akarunk használni. A lineáris gyorsítókkal tehát sokkal szelektívebb sugárkezelést lehet végezni, mint a már elavult kobaltgátyúkkal.

Mikor kezdődhetnek meg újra a sugárkezelések a szegedi klinikán?

– A tervek szerint 2016 januárjában, de addig még nagyon sok teendőnk van. Egyelőre ott tartunk, hogy a régi gyorsítót darabjaira szedtük és elvitték. Ez önmagában

véve is logisztikai kihívás volt, hiszen ahhoz, hogy ki lehessen vinni az épületből a készüléket, le kellett bontani a betonbunker egyik falát. Szeptemberben megérkezett az új gyorsító, de nem mi szereltük össze, hanem a gyártó cég mérnökei. Jól érzékelteti a művelet bonyolultságát, hogy csak az összeszerelés több hetet vett igénybe.

Önöknek milyen feladat jut ebben a folyamatban?

– Hónapokon keresztül méréseket fogunk végezni, amelyek során külön-

böző sugártechnikai paramétereket rögzítünk. Ezek a mérések többnyire egy ún. vízfantomban – azaz pl. egy kocka alakú, vízzel teli plexi tartályban –, különféle ionizációs kamrák és detektorok, új fejlesztésű szoftverek segítségével történnek. A kapott paramétereket betápláljuk a komputerbe, majd a tervezőrendszer ezekkel a mért adatokkal fogja kiszámolni a sugárdózisokat.

Az egyetemen tanulta ezt?

– Nem, az eredeti végzettségem matematika-fizika szakos tanár. A sugárterápiát egyébként is csak a gya-

korlatban lehet igazán jól elsajátítani, illetve különböző európai továbbképző kurzusokon, amelyek közül én is többet elvégeztem. A bemérésnek rengeteg apró buktatója lehet, ezekre ment közben szoktunk rájönni, illetve az idősebb kollégáktól is sokat tanulunk. Végül is gyorsan beleszerettem ebbe a szakmába, mivel mind a dozimetriai mérések, mind a besugárzás megtervezése során kamatoztatni tudom a precizitás és a tökéletesség iránti igényemet, amit valószínűleg édesanyámtól örököltem. Ma már negyedéves orvostanhallgatóknak oktatom a sugárterápiát, a főiskolai asszisztens-képzésben is részt veszek, és két PhD hallgató kolléganőm tudományos előmenetelét egyengetem.

Hogyan kell elképzelnem a besugárzás megtervezését?

– Először is CT-felvételesorozat készül a betegről, pontosan abban a testhelyzetben, amilyenben a kezelés fog történni. A felvételek alapján az orvosok, illetve az asszisztensek szeletről szeletre berajzolják a megfelelő struktúrákat, azaz a biztonsági zónával megnövelt céltérfogatokat és a rizikószerveket. Ezt nevezzük kontúrozásnak, aminek eredményeként egy háromdimenziós modell alakul ki. Ezután következik a besugárzási terv elkészítése. A fizikus feladata, hogy megtervezze az optimális mezőirányokat és a besugárzandó mezők

számát, alakját, és persze sok egyéb paramétert. Az a cél, hogy olyan tervet készítsünk, amellyel megkíméljük a környező, egészséges szöveteket és szerveket, és amely megfelel az adott betegség szakmai protokolljában leírt kívánalmaknak.

Mennyi ideig készít egy terápiai tervet?

– Az egyszerűbb esetek megtervezése 20–25 percig, a bonyolultaké – például a gyermekeké – akár napokig is eltarthat. Persze nem kell újra és újra a nulláról kezdeni, mivel többnyire kidolgozott technikákat alkalmazunk. Viszont minden pácienshez hozzá kell igazítani a besugárzási tervet, hiszen ezek individuális kezelések. Amikor elkészül egy terv, archiváljuk, illetve kinyomtatjuk, amire csak a dokumentáció miatt van szükség, ugyanis a folyamatban résztvevő eszközök – CT-komputer, tervezőrendszer, a gyorsító és az adatbázisok – mind egy közös számítógépes hálózatra vannak felfűzve. A rendszerbe több helyen is biztonsági kapukat építettek, hiszen amennyi hasznot hajthatunk a roncslással, annyi kárt is okozhatnánk,

ha nem lenne túlbiztosítva a rendszer. Ennek köszönhetően egy hibás sugárterápiás kezelés valószínűsége gyakorlatilag nulla, mivel a kezelőszoftverek csak abban az esetben engedik a kezelés megkezdését, ha a gyorsító beállításai tökéletes egyezésben vannak a megtervezett paraméterekkel. Előfordulhat, hogy ha a kezelőorvos úgy ítéli meg – például a beteg jelentős súlyvesztése miatt –, a kúra alatt módosítani kell a tervet. Nagyon komoly team munkáról van tehát szó, amelyben mi hatan, fizikusok szorosan együttműködünk az orvosokkal és a kezeléseket végző szakasszisztensekkel.

A csapatszellem az élet más területein is jellemző önre?

– Igen, a sportban is, hiszen a hozám közel álló közösségi labdajátékokban is az összehangolt csapatmunkán múlik a siker. Amikor Szentgotthárdról Szegedre kerültem és megkezdtem tanulmányaimat az – akkor még – József Attila Tudományegyetem matematika-fizika szakán, a sport is fontos – ha nem fontosabb – szerepet játszott az életemben. Az

akkoriban születő SZEDEÁK kosárlabda csapatban játszottam, amely ma már a hazai élvonalban szerepel. Az évek során voltam a kosárlabdában statisztikus és utánpótlásedző is, míg az utóbbi években játékvezetőként tevékenykedem. Tulajdonképpen a klinikára is a sport révén kerültem, mivel a kilencvenes évek végén a fizikushiánnyal küszködő klinikán Szil Elemér ajánlott fel állást, akinek a fiai csapattársaim voltak abban az időben.

Le se tagadhatná, hogy a mozgás a lételeme, hiszen a találkozónkra is kerékpáron érkezett. Vannak gyermekei, akiknek a sport – no meg a természettudományok – szeretetét továbbadhatja?

– Ami a családi életet illeti, 2002-ben nősültem, két fiam született. Zalán most tizenkettő, Áron öt éves. Úgy tűnik, hogy mindkettőjüknek jó érzéke van a matematikához, az idősebb rendszeres résztvevője a helyi és országos versenyeknek. A fizikához még fiatalok, de majd idővel az is kiderül...

Szeretném érezni, hogy még szükség van rám...

„Az intézeti munkában elsősorban gyógyítottam, másfelől igyekeztem megtalálni és kipróbálni a legújabb kezelési módszereket. Én vezettem be nálunk a fagyasztásos terápiát, ami úgy történt, hogy a gyártó cégnek az első szortimentjéből sikerült szereznem egy ilyen masinát. A kryo-technika azaz mínusz 170 fokos mélyhűtés révén rettentő sok olyan változást lehetett meggyógyítani, többnyire a fej-nyak felületen, amely sugarazással is kezelhető volt, de az sokkal több időt vett volna igénybe. Ma már más a helyzet: a technika fejlődése, a lézer és a sugárterápia a fagyasztásos módszert lényegében kiszorította.”

A főorvos ezt követően is mindig „vadászott” az újdonságokra; ehhez jó terep volt a többi között a stockholmi Karolinska Intézet, s a tanulmányi útja során ellesett, megtanult műtéti eljárásokat igyekezett idehaza is meghonosítani. Ezek a módszerek legtöbbször a daganat utáni rekonstrukciót célozták, ami, mint mondja, nem kevés küzdelemmel járt. Merthogy a szájuregi daganatok egy része korábban, de még ma is, már előrehaladott állapotban jut el a műtőasztalig, s a sebésznek jelentős mennyiségű szövetet kell eltávolítania a testrészt eredeti funkciójának helyreállítása reményében.

Mire büszke még Pólus doktor az eltelt ötven évből? – kérdezem, s ő gondolkodás nélkül válaszol: „arra, hogy járóbeteg rendeléseimen több mint negyvenezren fordultak meg; továbbá, ha olyanok jönnek hozzám kontrollra, akiket 5–10 évvel korábban műtöttem”.

Kudarcélmények? Az onkológia olyan terület, ahol a gyógyító nem mindig tud felülkerekedni a gyilkos kóron. „Osztályvezető időszakomban az elmúlást mindig megpróbáltam úgy vállalni, hogy ha már semmi remény nem volt a beteg megmentésére, erős fájdalomcsillapítókkal tettük elviselhetőbbé a távozását.”

A Kék Golyó utcai intézet emeleit járva a látogató azt látja, hogy nagy átalakítások folynak; a szembetűnő mo-

Már az évek száma is lenyűgöző: Pólus Károly kereken 50 esztendeje vette át Szegeden orvosi diplomáját. Az első, gyakorlati két esztendő kemény volt. Kezdként röntgen orvosi minőségben kapott munkát, és naponta kellett vonatoznia Budapestről Ceglédre meg vissza. Vágya, hogy közvetlenül, a beteggel személyes kontaktusban állva gyógyíthasson, a Rókus Kórházban kezdett megvalósulni, és az Országos Onkológiai Intézetben vált hivatássá. A 70-es években ő honosította meg Magyarországon a kryotherápiát bőr- és nyálkahártya daganatok kezelésére, nevéhez fűződik a gépzeti mikrosebészet bevezetése is.

dernizálás minden bizonnyal a kórtermekben és a műtőkben is ilyen lendülettel zajlik. Nehéz eldönteni, hogy a folyosón türelmesen váró sok beteg mit fejez ki jobban: az intézet vállalt küldetésének nehézségeit, a rákbetegségek nagy számát vagy a magyar gyógyászat súlyos gondjait. Előveszem egy újságcikk másolatát, amelyet a világhálóról vettem le: ebben Pólus Károly főorvos így nyilatkozik a 11 évvel (!) korábbi állapotokról: „sok a beteg, kevés az orvos”. És most, immár felülnézetből, mi a helyzet? – kérdezem.

„Most is nagyon sok a beteg és nagyon kevés az orvos. Ennél súlyosabb baj, hogy eltávoztak az élők sorából a nagy gyógyító egyéniségek” – mondja a professzor, és sorolja a neveket. – „A kiváló orvostudósoknak vannak követőik, de félok, hogy nem fognak belépni a régiek nyomdokaiba, noha – úgy látom – az orvosképzés még mindig nagyon színvonalas nálunk.”

Pólus doktor rendszeresen bejár egykori osztályára, főleg azért, hogy megvizsgálja a kontrollra behívott pácienseit. Hogy mivel foglalkozik szabad óráiban? Feleségével együtt a kertet és a családi házat gondozzák, mert a gyerekek, unokák „elfogytak”, s külföldön élnek. Van viszont vagy negyven darab növény a kertben, amely meghálálja a gazdik szeretetét.

Ha egy jóságos tündér megkérdezné, hogy mit kívánna még az életben, mit választana? – kérdezem befejezésül. „Nagy kívánságaim nincsenek. Nagy békességben élek a feleségemmel, s ha lehet, olyan egészségre vágyom, mint a mostani, mert nem akarok kiszolgáltatott lenni” – válaszol a professzor. Aztán, a szemé mintha egy kicsit bepárásodna, hozzáteszi: „Szeretném azt érezni, hogy még szükség van rám. Hetvennyolc évesen is.”

Emlősebészet

Október végén jelent meg a Medicina Kiadó gondozásában „Az emlőrák korszerű sebészete” című szakkönyv. A kiadó és a szerkesztők – Mátrai Zoltán – Gulyás Gusztáv – Kásler Miklós – a Gellért Szállóban tartották könyvbemutatójukat.

A női kebel a nőiesség jelképe és az emberiség fennmaradásának egyik záloga. Megbetegedései emiatt kiemelten fontosak, a gyógyítás eredménye pedig társadalmi jelentőségű, a női test és a lélek harmonikus egységének alapvető feltétele.

Az emlőrák komplex kezelésében a megelőzéstől a rehabilitációig és a palliációig gyors és folyamatos a fejlődés, teljesebb a rendelkezésünkre álló eszköztár. Ez a gyors fejlődés indokolja, hogy az emlőrák kérdéskörét ismételten és folyamatosan napirendre tűzzük, ismereteinket könyv formájában is összefoglaljuk, és átadjuk hasznosításra kollégáinknak. Ez a könyv avatott szerzők rendkívül pontos és gondos munkájának gyümölcse. Elvenni belőle nem lehet, hozzátenni pedig nem érdemes.

Fogadják a könyvet olyan szeretettel, amilyen tisztelettel Önöknek a szerzők ezt átnyújtják.

Professzor Dr. Kásler Miklós

Az emlőrák a nők leggyakoribb rosszindulatú daganata, hazánkban évente mintegy 7300 újonnan diagnosztizált megbetegedéssel. Az elmúlt évtizedekben a daganat molekuláris genetikai hátterének megismerése, diagnosztikája és multidiszciplináris terápiája óriási fejlődésen ment keresztül, az emlőrák terápiáját a modern onkológia egyik sikerterületévé téve.

Napjainkra az emlőrák sebészete evidenciákon alapuló, több szakterület műtéti technikáit egyesítő, az onkológiai radikalitást a plasztikai rekonstrukciós sebészettel ötvöző, önálló európai szakvizsgával bíró, elkülönült onkoplasztikus sebészi szakterületté vált, speciális akkreditációval bíró központokban, egyénre szabott műtétekkel gyógyítva a megbetegedésben szenvedőket.

Mátrai Zoltán és Gulyás Gusztáv szerkesztők, és Farkasvölgyi Frigyesné a Medicina Kiadó igazgatója

A frissen megjelent könyvből az Országos Onkológiai Intézet, a négy magyar egyetem, illetve több hazai és nemzetközi emlő onkológiai központ 52 szerzőjének tollából, először magyar nyelven mintegy 500 oldalon 200 ábra és fotó segítségével szerezhet speciális szakismerteket az olvasó. Az emlőrák speciális sebészi és funkcionális anatómiájáról, molekuláris genetikájáról, a korszerű képkötő és patológiai diagnosztikáról, a nem tapintható emlőelváltozások izotóp jelölt sebészetéről, a minimál-invazív őrszem nyirokcsomó biopsziákról, a saját szövet vagy implantátum alapú posztmasztektómias rekonstrukciókról vagy a térfogat pótlással, illetve áthelyezéssel bíró onkoplasztikus emlőmegtartó műtétekről, illetve a minimál-invazív beavatkozásokról. A könyv hangsúlyos részét képezi az emlőműtéteket követő rehabilitáció, a pszicho-onkológia, a külső protézizálás és a gyógytorna ismertetése.

Túlmutatva a korszerű emlősebészeti technikákon, a kiadvány célja, hogy az általános sebészek számára az emlőrák diagnosztikáját és komplex onkológiai kezelését (kemo-, endokrin-, célzott biológiai-, és sugárterápia) valamint a speciális műtéteket ismerő emlősebészek képzését elősegítse. A sebészek és plasztikai sebészek mellett a szerkesztők reményei szerint a könyvet szívesen olvassák majd a képkötő diagnoszták, a klinikai onkológusok, a sugárterápiás szakemberek, a nőgyógyász és háziorvos kollégák, az egyetemi hallgatók és a gyógytornászok is. Ahogy a képeken is látszik, a könyvbemutatón ott volt a kiadó igazgatója, a lektor, a szakma képviselői, és persze a szerkesztők is. Kásler Miklós kivételével, aki egy kormánydelegáció tagjaként Vietnámban tartózkodott éppen.

Az első sorban Mátrai Zoltán a könyv egyik szerkesztője családjával, és két kisfiával, valamint Gulyás Gusztáv és Farkasvölgyi Frigyesné

Cserni Gábor professzor, a könyv lektora

Vigyázz a bőrödre!

Az Országos Onkológiai Intézet a Kor Kontroll Társasággal közösen nyílt napot tartott októberben, hogy felhívja a figyelmet a rosszindulatú daganatok – különös tekintettel a bőr- és az emlőrák – megelőzésének, illetve korai stádiumban történő felismerésének jelentőségére. A „Vigyázz a bőrödre!” címet viselő egészségnapra – fővédnök Dr. Szentés Tamás (Állami Egészségügyi Ellátó Központ) – nagy számban érkeztek középiskolások, hogy neves onkológus szakemberektől tájékozódjanak a prevenciós és terápiás lehetőségekről.

A rendezvény házigazdája, **Kásler Miklós** professzor – az intézet főigazgatója – örömdetesnek vélte a fiatalok érdeklődését, mivel ők könnyebben változtatnak, mint az idősebbek, így a megelőzésre vonatkozó információk számukra különösen hasznosak lehetnek. Kérdésre válaszolva elmondta, a rák nem öröklődik, de a betegség iránti hajlam – bizonyos daganattípusok esetében – igen. Az OOI egyébként három genetikai laboratóriumban és az intézet szervezésében létesült közép-európai onko-genetikai hálózat keretében is intenzív kutatásokat folytat a molekuláris szinten zajló kóros folyamatok jobb megértéséért.

Ha változást látsz, menj orvoshoz!

Szabó János urológus főorvos Franciaországban tanult robotsebészetet, annak reményében tért haza, hogy a sebészi precizitást növelő technológia az Országos Onkológiai Intézetben is hozzáférhető lesz. Arra a kérdésre, hogy mikor áll végre náluk munkába a DaVinci robot,

úgy válaszolt, hogy bár a pénzt sikerült megszerezni rá, az amerikai cég egyelőre nem szállította a számítógép vezérelte szerkezetet, amit az orvos egy joystick-kal és pedálokkal irányít.

A beszélgetést levezető **B. Király Györgyi** újságíró, a Kor Kontroll Társaság elnöke az internetes közösségi oldalakon felelőtlenül közzétett, félrevezető, a kezelést elutasító, helyette beszélgetésekre invitáló káros információkra hívta fel a figyelmet. Erre reagálva **Lövey József** sugárterápiás onkológus-klinikaigazgató – rávilágított arra, hogy a daganatos betegségek egy része ma még valóban nem gyógyítható, ezt használják ki azok a törekvések, amelyek el kívánják tántorítani az embereket a klasszikus gyógymódotól. A sugárterápiáról szólva hangsúlyozta, hogy ma már nemcsak külső sugárkezelés létezik, hanem az ún. brachyterápiás eljárással (izotópok tüzdeléses alkalmazása) a sugárforrás közvetlenül a beteg szervbe is bejuttatható. Ezt a technikát egyre gyakrabban alkalmazzák például a prosztatata és a here daganatos megbetegedéseiben. A hererák a fiatal férfiak betegsége, amelynek egyik jele a szerv megduzzadása, ezért nagyon fontos, hogy ilyen tünetek észlelésekor haladéktalanul orvoshoz forduljanak a fiatalok.

Kelemen Péter sebész arról számolt be, hogy az intézetben működő Daganatsebészeti Centrum Rekonstrukciós és plasztikai sebészeti részlegében az emlő és lágyszövet daganatok műtéti kezelését végzik. Kiemelte, hogy a modern plasztikai sebészeti eljárásoknak köszönhetően a mellrák operációja ma már nem egyenlő a csonkítással, korai felfedezés esetén a műtétek 99 százaléka emlőmegtartással

történik, de a mell amputációja esetén is egyre nagyobb az onkoplasztika jelentősége, azaz a hölgyek visszakapják nőiességük szimbólumát.

Mellrák után is van élet!

Szép és megható percek élhettek át résztvevők az Anita Hungária szervezte fehérnemű és fürdőruha bemutató során ahol csupa mellrákkal műtött hölgy modellkedett, a legfiatalabb 21 éves. A csinos és magabiztosan mozgó hölgyek bebizonyították, hogy a mellrák legyőzhető. A modellek – koruktól és testsúlyuktól függetlenül – a közönség vastapsa közepette a nyilvánosság

előtt vállalták a betegségüket és azt is, hogy nők akarnak és tudnak maradni s mellműtét után is. Közülük többeket a kilencvenes évek elején operáltak, ami ékes bizonyítéka annak, hogy a rákot 20–30 évvel a diagnózis és a műtét után is túl lehet élni. A középiskolásokat különösképpen megragadta annak a csinos huszonegy éves lánynak a mosolygó tekintete, akinek másfél éve vették le a mellét, és aki arra buzdította őket, hogy „Kezdjete el élni!”.

A bemutatót szervező **Tóthné Lacza Zsuzsanna**, a külső protézissel ellátott fürdőruhákat és fehérneműket gyártó cég ügyvezetője miközben az önfogadás mellett érvelt, a kiállítóasztalához invitálta a fiatalokat, akik a szünetekben szép számban éltek a lehetőséggel, hogy megtapogassák a daganatos csomókat imitáló szilikon melleket, és segítségével elsajátítsák a mell önvizsgálatának helyes technikáját.

Nagy sikert aratott a **Moór Marianna** és **Koncz Gábor** főszereplésével bemutatott „Apolka” című kisjátékfilm, amely arról szól, hogy a betegségtől nem megy tönkre, csak megváltozik az élet. Bemutatja, hogy mekkora erőket képes mozgósítani a gyógyulás érdekében egy családanya, aki a mellrák diagnózisával szembesül. A filmben a két, hatvan körüli főszereplő a szerelem és a szexualitás felől közelíti meg a mellrákot. Mindenki más-más motivációból nyer

erőt a betegség leküzdéséhez, amivel kapcsolatban a filmben megszólaló **Nógrádi Csilla** onko-pszichológus így fogalmazott: „Bármilyen tűz, lángocska lobban fel a páciensben, mi azt fogjuk támogatni, hogy segítsük őt.”

ben szerepet játszhatnak. A megelőzést már óvodáskorban el kell kezdeni, ugyanis a gyermekkori napégések örökös kockázatot jelentenek a melanoma szempontjából.

Balatoni Tímea bőrgyógyász a napon való tartózkodáson kívül a szolárium használatától is óvott, nem csak annak rákkeltő volta, hanem bőroregedést kiváltó hatása miatt is. Megemlítette, hogy tévhit, miszerint a szervezet számára létfontosságú D-vitamin képződéséhez órákig kell a napon tartózkodni. Bőven elegendő, ha elsétálunk az iskolába, vagy a munkahelyünkre: a napfényes utcán oda-vissza megtett negyedóra alatt beszerezhetjük a napi D-vitamin szükségletünket.

Figyelj a sansz szabályra!

A nyílt nap második blokkjában a bőrdaganatokról esett szó, melyek korai felismerésében szerepe van a háziorvosoknak, de az egyénnek és családjának is.

LiszKay Gabriella dermatológus-onkológus professzor rámutatott, hogy a melanoma szempontjából elsősorban a fehérbőrű, vörös hajú személyek veszélyeztetettek, ezért nekik különösen óvakodniuk kell a káros UV-sugárzástól. „Vigyázzatok magatokra, és tekintsétek értékek az egészségeteket!” – mondta a fiatalok felé fordulva, utalva arra, hogy a daganatos betegségek kialakulásában a hosszú éveken át tartó káros szenvedélyek – a dohányzás, a mértéktelen napozás, az alkoholfogyasztás – nagymérték-

Hunyadi János bőrgyógyász professzor hozzátette, hogy a napfény hasonlít a gyógyszerre: megfelelő mennyiségben jótékony hatású, túladagolva azonban sokat árthat. Felhívta a figyelmet a gyermekkori leégések későbbi káros hatásaira, valamint az ún. sansz-

szabályra: melanoma gyanúját veheti fel a sötétszínű, aszimmetrikus, növekedő, szabálytalan szélű bőrelváltozás. Ilyen jelek észlelésekor azonnal fel kell keresni a bőrgyógyászati szakrendelést, mert a hónapok előrehaladásával egyre inkább csökken a túlélés esélye. Kárpáti Ilona főnővér tapasztalatai szerint az emberek azért ódzkodnak a szűrővizsgálatoktól, mert félnek azok eredményétől. A halogatás azonban késlelteti a felismerést, és akadályozhatja a kezelés időbeni megkezdését. Hunyadi professzor megjegyezte, hogy elegendő öt évente ellenőriztetnünk az anyajegyeinket, ám azok, akiknek a családjában előfordult már melanomás megbetegedés, illetve akiknek nagyszámú – száznál több – anyajegye van, évente kétszer menjenek el bőrgyógyászati kontrollra.

A betegek megtanítottak várni is...

Kedden beszéltünk telefonon, hogy egyeztessük az interjú időpontját. Azt mondta, pár nap múlva nyelvvizsgázik, és egy szakmai konferencián is részt vesz, de hívjam nyugodtan, szívesen beszélget. Hétfőn és szerdán délután 5-től 9-ig német tanfolyamra jár, keddenként magántanárhoz, közben a hét öt napján a Debreceni Egyetem Onkológiai Intézetében dolgozik, szombaton pedig Berettyóújfalun, a sürgősségi osztályon. Varga Enikő egy igazi energiabomba, aki pihenés-ként a Nagyerdőben készül a maratonra.

tam be, hogy csak a két orvosi egyetemet jelöltem meg, semmi mást.

Elvégezted az egyetemet, és aztán?

– A Kenézy Gyula Kórházban kezdtem dolgozni, a belgyógyászati osztályon. Hét évet töltöttem ott, és imádtam minden percét annak a munkának is. Közben adódtak egyéb lehetőségek, így kanyarodtam Berettyóújfalu felé; a Gróf Tisza István Kórház sürgősségi osztályára. Nekem egy hét hat és fél nap munkából áll, mert szombaton mindig ügyelek.

Hogy vezetett ez az út az onkológiához?

– Úgy, hogy a belgyógyászat után szerettem volna másik szakvizsgát,

és úgy gondoltam, hogy az onkológiában hatalmas a fejlődési lehetőség. Ennek akartam részese lenni, ez sikerült is, úgyhogy nagyon jól választottam!

Nem titok, hogy Horváth Zsolt, az Intézet igazgatója javasolta, hogy Téged keressünk meg, Veled beszélgessünk. Szerinted mi ennek az oka?

– Talán az, hogy én egy közvetlen, barátságos, sőt, szókimondó ember vagyok. Kiskoromtól fogva mindenkinek megmondtam, amit gondoltam, és nem bánom, mert azt tapasztalom, hogy mindig ez vezet jóra. A másolás nekem soha nem „jött be”, a tanár úrnak is mindig megmondom, hogy azért szeretnék időben elmenni

Miért pont németül kezdtél tanulni?

– Mindig szerettem volna egy nyelvet „rendesen” elsajátítani, korábban, amikor a Kenézy kórházban kezdtem dolgozni, spanyolul tanultam, és az volt a tervem, hogy kimegyek Spanyolországba egy évre. Ez még most is a fejemben motoszkál, de már nem ragaszkodom hozzá, mert nagyon megszerettem az onkológiát. Ezzel együtt a németet tovább fogom tanulni, vagy még egy másik nyelvet, mert ez remekül karban tartja az agyat.

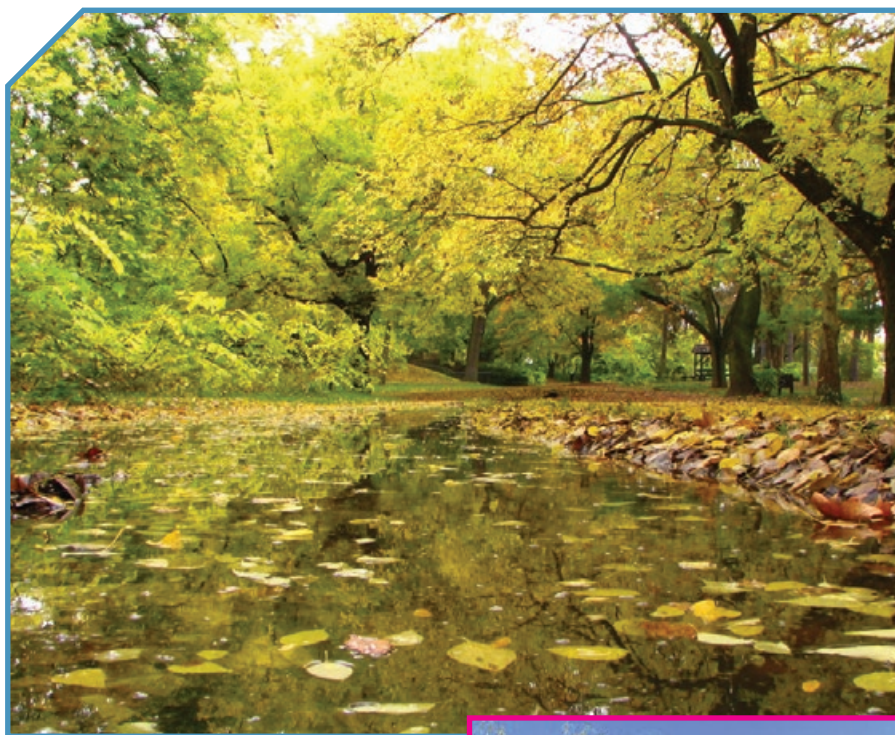
Amikor az onkológiát emlegeted, a Debreceni Egyetem Onkológiai Intézetéről beszélsz, ugye?

– Igen. Egy éve dolgozom itt, Horváth Zsolttal – a Debreceni Egyetem Klinikai Központ Onkológiai Klinika igazgatója – kezdtem el rendelni; ő dolgozott én pedig megfigyeltem. Időközben beletanultam, nagyon szeretem a betegeket és bízom benne, hogy ez kölcsönös.

Ezért választottad a gyógyítást?

– Én mindig orvos akartam lenni, de tényleg mindig! Soha nem merült föl bennem más szakma lehetősége, az egyetemi jelentkezésemet is úgy ad-

az onkológiai rendelésről, mert éppen a maratoni futásra készülök, és muszáj lefutni két órát, de ha tovább maradok, be fog sötétedni. Nem találok ki más indokot, például, hogy fáj a fejem, rosszul vagyok...

Tehát a főállásod az Onkológiai Intézet, mellette dolgozol Berettyóújfalun a sürgősségin, közben nyelvizsgára és a maratona készülsz. Jól érzem, hogy számodra akkor „kerek a világ”, ha minden vegyértéked le van kötve?

– Ez pontosan így van, nem tudok egy helyben maradni tíz percig. Imádok futni, nagyon kikapcsol és feltölt.

Mennyit futsz?

– Hetente körülbelül 30 km-t. Mostanában a nyelvtanulás jobban lekötött, kicsit elhanyagoltam, de ha túl vagyok a nyelvizsgán, akkor megint rákapcsolok, mert agyban nagyon sokat segít, akkor jutnak eszembe olyan dolgok, amiket napközben elfelejtettem, és egy-másfél óra futás elég ahhoz, hogy átgondoljam a napomat, a teendőimet.

Visszatérnék az előző gondolathoz kicsit; a betegeknek is mindig kimondod, amit gondolsz?

– Legtöbbször igen. Ha nem jött időben kezelésre, ha nem vette be a gyógyszert, akkor nagyon határozottan elmondom, hogy nem ebben maradtunk. A betegséggel kapcsolatos dolgokat, a betegség lehetséges

kimenetelét ugyanakkor nem szabad durván, nyersen közölni, rendkívül fontos, miként beszélünk erről a betegekkel. Az, hogy az orvossal milyen a kapcsolatuk, meghatározhatja a gyógyulásukat; ha támogató közegben érzik magukat, az rengeteget segíthet a felépülésben. Én vidám típus vagyok, előfordul, hogy a rendelőből is nevetés hallatszik ki.

Érzem rajtad, és mondtad is, hogy minden, ami az orvosláshoz kapcsolódik, nagyon kedves számodra. Meg tudod fogalmazni egy gondolatban, hogy pontosan mi az, amit ennyire szeretsz?

– Az embereket! Szeretek segíteni másokon, mert lehet, hogy elcsépelet, de attól még igaz, hogy ha adsz valami jót, akkor Te magad is több és boldogabb leszel! Az onkológiában ez történik. Persze, tudnod kell,

hogy nem mindig adhatod ugyanazt, hogy az onkológián belül más a siker fogalma, mint általában. Horváth Zsolt megtanított velem, hogy egy év, vagy akár hat hónap, sőt három hónap is siker; ha egy beteg még három hónapot tölthet a gyerekeivel, a családjával. Csak ezt lelkileg megélni nekünk, orvosoknak is nehéz, mert a betegek, akárhonnán nézzük, hozzánk nőnek, ki kevesebb, ki több időt tölt velünk, de az életük egyik meghatározó szakaszának részesei vagyunk.

Gondolom, részben ezért is futsz, hogy töltsz tudj. Mi az, ami még segít ebben?

– A tanulás, a nyelvek, a spanyol zene, és tulajdonképpen az, hogy igyekszem megélni a mindennapi

sikereket, a legapróbbakat is. Ez önmagában hatalmas töltést ad! És még valami; a betegek maguk is segítenek! Sokkal nyugodtabb és türelmesebb vagyok, mint régebben. Én nagyon izgága voltam, csapkodtam, sírtam, ha valami nem sikerült. A betegek megtanítottak arra, hogy el kell tudni viselni, ha nem sikerül valami, és megtanítottak várni is. Ha az a beteg, akinek van három hónap az életéből, ki tudja várni azt a két órát, amíg a vérképe megérkezik, akkor én csak ki tudom várni a bankban, a postán, az üzletben, hogy sorra kerüljek. Ha bejönne a rendelésre, azt látnád, hogy ott ülnek sorban, egymás mellett, türelmesen, én ideges vagyok, de ők nyugodtak, és ezt a nyugalmat át tudják adni nekem. Ez egy óriási ajándék!

Rengeteget tanulok a kollégáimtól!

Rosta András sietős léptekkel közelgett találkozásunk pillanatában. Miközben szobájába tessékelt, éreztem rajta, gondolatban nincs velem. Talán a korábbi konzíliumon, esetleg egy délelőtti diagnózison törte a fejét, aztán hallom tőle csak egy értekezletről szaladt, az utolsó információon elmélkedett. Kérdéssel kissé eltántorítom a szakmától.

Az interneten azt olvastam Önről, hogy a budai Móricz Zsigmond Gimnáziumban érettségizett. Tősgyökeres fővárosi?

– Igen a szüleimmel egy budai házban laktunk és mivel kis korom óta orvosnak készültem, érdekelt a biológia és a kémia, reátagozatra mentem a Móricz Zsigmond Gimnáziumba. Gimnazista éveimben átjártam a Radnóti Gimnázium speciális biológiai szakkörébe, mert ott nyílt alkalmam egy lelkes, hozzáértő tanár irányításával elmélyülni a biológiában. Ott ismerkedtem a genetikával, mint új tudománnyal. Emlékszem még az egyetemi szóbeli felvételi vizsgán is sokat nyomott a latban, hogy konyítok ehhez a témához.

Mi készítette az orvosi pályára?

– Talán az, hogy annak idején az édesapám erre vágyott, orvos akart

Belgyógyász, hematológus, onkológus. Rosta András *summa cum laude* minősítéssel szerezte meg orvosi diplomáját, dolgozott Újpesten, a Kútvölgyiben, 18 esztendeje pedig az Országos Onkológiai Intézet osztályvezető főorvosa. Sokan évtizedek kemény munkáját, pontosabban annak tempóját még idősebb korban sem fogják vissza, közéjük tartozik ő is.

lenni. Sokat beszélgettünk erről a családban, felkeltette az érdeklődésemet és mivel neki, az akkori történelmi helyzetben erre nem volt lehetősége, én valósítottam meg az ebbéli vágyait. Persze később racionális indokok is megjelentek, a természettudományok szeretete, az orvosi hivatás alapvető célja; a beteg embereknek nyújtandó testi és lelki segítség nyújtásának lehetősége. Szerencsére az édesanyám és az édesapám is megérte a doktorrá avatásomat. Egyébként apám műszaki területen dolgozott és szövetkezeti vezetőként ment nyugdíjba.

Fiatal orvosként Újpesten kezdett praktizálni. Ki mindenki alakította a szakmai érdeklődését?

– Két évig dolgoztam az Újpesti Kórház belgyógyászatán. A belgyógyászat rejtelmébe Boga Bálint adjunktus vezetett be, köszönettel tartozom neki. Aztán a Kútvölgyi

Kórházba kerültem Rétsági professzor úr vezetése alá. Tőle mindent

meg lehetett tanulni, ami a humánomot, széles látókörűséget, szakmai igényességet jelenti. Mellette az ember örömmel vállalta a helyét az orvosi hierarchiában. Volt módom a hasi ultrahang diagnosztika elsajátítására, ebben segített Szebeni Ágnes professzor, aki Magyarországon az ultrahang diagnosztika úttörője. Ez a diagnosztikai módszer inspirált a PhD – akkoriban kandidátusi fokozat – elérésére. A lymphomák ultrahang diagnosztikáját választottam, ez vitt közel az onkológiához, így aztán szakvizsgáztam ebből a tárgyból, és később hematológiából is. Az onkológia iránti érdeklődésemet Németh György professzor úr keltette fel igazán. Az Országos Onkológiai Intézetben 1997 óta gyógyítok, a belgyógyászati és hematológiai osztály vezetőjeként. Fő profilunk a malignus lymphomák diagnosztikája, terápiája.

Hogy érzi, sikerült átadnia a tudását?

– Több értelemben is. Közvetlen kollégáim a szakma kiváló és elismert képviselői. Ők Fleischmann Tamás elhunyt barátom tanítványai. Tamás e speciális szakterület kiváló, nemzetközileg elismert tekintélye volt, magam is sokat tanultam tőle, hiszen a malignus lymphoma kutatásban, a modern lymphoma terápiák hazai bevezetésében úttörő munkát végzett. Én is igyekszem átadni tapasztalataimat az intézetben és az egyetemen is. Az osztály a klinikai onkológia és belgyógyászat területén a Semmelweis Egyetem akkredi-

tált képzőhelye. Nagy öröme szolgál, hogy az V. éves medikusok és medikák ma már graduális oktatás keretében nálunk is ismerkednek az onkológiával. Mindig szerettem az oktatást, korábbi munkahelyemen, a Kútvölgyiben is szívesen foglalkoztam orvostanhallgatókkal. Más értelemben is van utódom, a lányom orvos lett, nőgyógyász rezidens. Reumatológus férjével Bécsben dolgozik és neveli a három unokámat: a két fiút és a kislányt. A fiam közgazdász, egyetemi adjunktus a Corvinus Egyetemen, a menyem úgyszintén és ők is megajándékoztak két fiú unokával.

Még a tekintete is megváltozik, amikor az unokáit szóba hozza. Kevés szabadideje természetesen az övéké.

– Mit tagadjam, nagy öröm őket látnom, tanítanom, fejlődésüket figyelemmel kísérem. A feleségem is így van ezzel, Ő, mint diabetológus

professzor gyakorolja az orvosi hivatást a Semmelweis Egyetemen, még nálam is jobban gazdálkodik az idejével, hiszen ellátja a családot is. Szá-

mára is az unokák vannak a fókuszban a betegek, a tudomány, no meg az oktatás mellett.

Mi hoz még feltöltődést a feleses, munkával töltött órák után? Olvas, van valami hobbija?

– Mostanában szeretnénk a feleséggel együtt megtanulni bridzselni, nem könnyű dolog, jobb fiatalon elkezdni. Agytorna és szórakozás egyben. Szépirodalmat főleg a szabadság idején olvashatok. Máskor alig van rá időm. Színházba, moziba gyakran és szívesen járunk és mindketten szeretjük a zenét, rendszeres koncertjárók vagyunk. Az utazás is kedvelt program, ha módunk van rá. Európát bejártuk a gyerekekkel is. A tengerentúlon is voltam többször, előadásokon, kongresszusokon, de ilyenkor nincs mód szétnézni a környéken. Emlékezetes utazáson voltunk a feleséggel Afrikában; óriás élmény volt, tanulságos ismeretszerzés. Ehhez hasonló tervünk most is van, mert továbbra is kíváncsiak és nyitottak vagyunk a világra.

Várhegyi Andrea

„Maga, kis virágom, mi akar lenni?”

Oláh Edit az Európai Rákkutató Társaság első nem nyugat-európából választott elnöke, és a MOT korábbi elnöke. Az MTA, és másik két európai akadémia tagja, számos elismerés és kitüntetés birtokosa. Osztya Romhányi György professzor szakmai hitvallását: „Szent alázattal művelni a szakmát és a tudományt, mert így kívánja a legfőbb törvény, a beteg ember szolgálata.” Az Országos Onkológiai Intézet 30 éves Molekuláris Genetikai Osztályának vezetője, az onkogenetika első hazai művelője azt is elmondja, hogy a régióban először itt indult molekuláris onkogenetikai kutatás és géndiagnosztika, hogy megismerhessék a daganatok kialakulásáért okolható génhibákat.

Szobájában fogadott, és nem is akárhogyan: gőzölgő jázmin-teát kínált japán teáskészletben, melynek titka, hogy a tenyérnyi csészékben a tea sosem olyan forró, hogy megégesse az ajkakát. A tea mellett a csokoládéba mártott meggysemek és beszélgetőtársam szelíd, finom mozdulatai, kedves hangja szinte elvarázsolta.

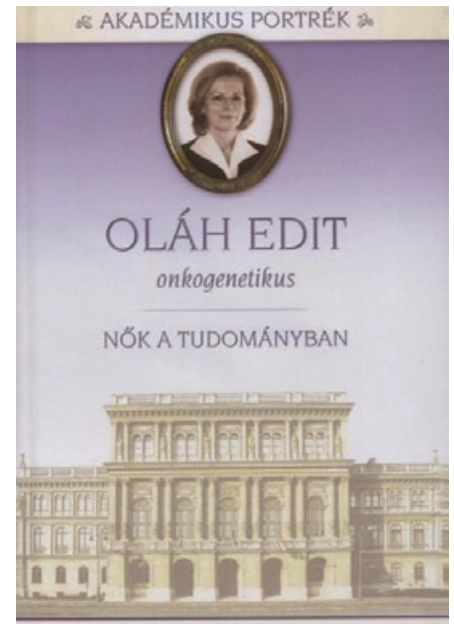
Honnan a vonzódás a keleti teaszer-tartás iránt?

– Amerikai tartózkodásom alatt szerettem meg, ahol több japán kutatóval dolgoztam együtt, köztük egy rákkutatónővel, aki a hirosimai atomrobbantást várandós édesanyja mé-

hében élte túl. Tőle ismerem a teakészítés titkait, és szeretek békésen, derűsen elfogyasztani egy csésze teát. Nagyon tetszik az életszemléletük is, a becsületességük és szavahihetőségük és a szemérmes hozzáállásuk is, mely szerint a segítséget viszonzni illik.

Úgy látom a falakon függő képek is szerves részei az életének. Milyen emlékeket őriznek?

– Az ott George Weber amerikai professzorom arcképe, akinek sokat köszönhetek. Aztán egy Hippokratész rézkarc. A mellette lévő képet édesanyám szobatársa festette, mindkettőjüket emléorrakkal operálták

A MOT Kongresszusának Elnökségében helyet foglaló professzorok (balról jobbra): Sugár János, Lapis Károly – a MOT korábbi elnökei –, Oláh Edit, a MOT és a Jubileumi Kongresszus elnöke, Eckhardt Sándor, az OOI korábbi főigazgatója, Kásler Miklós, az OOI főigazgatója

Akadémikus Hölgyek az OOI-ben Kásler Miklós főigazgató meghívására (2014. április 25.)

az intézetünkben. A következő met-szet, az idén 150 éves Magyar Tudományos Akadémia Székházról, az „Igaz és Szép Palotájáról” készült, egy nagyon kedves kolléganőtől kaptam, amikor az MTA levelező tagjának választottak. Nagyon szeretem az Akadémia épületét (a magyar tudomány szentélyének tartom) és a Lánchidat, mindkettő az alapító, gróf Széchenyi István szellemi örökségére emlékeztet. Az ír áldás az Európai Rákkutató Társaság (EACR) ügyvezető igazgatójától van, aki egészen haláláig jó barátom volt (az EACR elnökeként dolgoztam vele). Velem szemben a falon a nyári búzamezőről készült festmény látható, egy festőművész orvos kolléganóm szép ajándéka, és itt van még a táblán a tennivalók mellett az egyik kedvenc mondás, a Dalai Lámától. „Az ember feláldozza az egészségét, hogy pénzt keressen, aztán feláldozza a pénzét, hogy visszaszerezze az egészségét... nem él sem a jelenben, sem a jövőben – úgy

él, mintha soha nem halna meg és aztán úgy hal meg, hogy soha nem is élt igazán.” A betegek is ugyanezt tanítanak: valójában lényegtelen dolgok miatt izgatjuk magunkat.

Hogy talált erre a nem szokványosan női útra, ami a molekuláris genetika?

– Az élet nem mindig úgy alakul – mondhatom szerencsénkre –, ahogy azt elképzeljük. Egyetem után az ELTE genetikai tanszéke helyett az Országos Onkológiai Intézetben lévő Onkopathológiai Kutató Intézetben kezdtem dolgozni. Három év múlva megszületett a fiunk, egy évig ott-hon maradtam mellette. A következő évtized a ráksejtek biológiájának, kromoszómaváltozásainak megértésével és a daganatokból származó sejt-tenyészetek gyógyszeres kezelésének vizsgálatával telt. Az első humán daganatkeltő gént 1984-ben írták le, innen számítjuk a molekuláris onkogenetika megszületését. Eckhardt Sándor professzortól, az

OOI akkori főigazgatójától 1986-ban kaptam megbízást a Molekuláris Genetikai Osztály megszervezésére. Ekkorra már bevezettük a génvizsgálatokhoz szükséges molekuláris biológiai módszereket, pl. a DNS kinyerését, a génmutáció kimutatását DNS szekvenálással. Ezután jöttek a nemzetközi együttműködések, és egy tizennégy hónapos amerikai ösztöndíj Indianapolisban, ahol a családom nélkül kellett töltenem a karácsonyt, kívül-belül jeges hidegben, mert a családomat csak januárban engedték utánam. 1986-ban a Rák Világkongresszus szervezésében is részt vehettem (még nem volt e-mail, a 8 ezer résztvevő adatait 30 fadobozban rendeztük el). Ekkor tartottak először előadást az onkogénekről, és az ezredfordulóra vált nyilvánvalóvá, hogy a rák genetikai betegség. Sokat jelentett az EACR élén és több más nagy ráktársaság programbizottságában szerzett tapasztalat, amit sikerült hazahozni, és a MOT-ot az EACR tagtársaságai közé felvetetni. Mindez nem lehetett volna a létszámában kicsi, de csúcseredményességgel működő munkacsoportom nélkül, ahol 10 PhD minősítés született. Végül azt hiszem, az a legfontosabb, hogy itthon és külföldön is mindig kaptam segítséget, amikor szükség volt rá.

Mik a tervek, az elkövetkező évek feladatai?

– Számomra a kutatás életforma, a genetikai tesztek biztosítása a rászoruló családok és személyek részére pedig szép szolgálat. A hatalmas nemzetközi összefogásban folyó genomkutatásaink fő célkitűzése, hogy az öröklött genetikai kockázati tényezőket még pontosabban megismerjük, és a kutatás fő ered-

Az EACR korábbi elnökei

ményei minél hamarabb hasznosuljanak az egyéni kockázatot felmérő genetikai tesztekben, ezzel segítve a betegség korai felismerését, és az orvosi döntéshozatalt az onkológiai gyakorlatban (pl. a sebészeti műtét típusának kiválasztásában).

Úgy látom, nagyon komolyan veszi azt, amibe belefog, és mondhatni sikert siker követi a szakmai életében. Így van ez a magánéletében is?

– A hivatásomban sok mindent csinállok, néha a terhelhetőségem határait feszegetve. Mégis, mindig törekedtem arra, hogy a család ne legyen hátrányban a hivatás miatt. Sok közös pont van, ami erősíti családi összetartozásunkat. Férjem Csempesz Ferenc kolloid kémikus, a vasi egyetemisták bálján ismerkedtünk meg, 43 éve vagyunk házasok. Fiunk, aki fogszakorvos, életünk nagy ajándéka. Nagyon fontos számomra az otthon menedéke, az a nyugodt, derűs családi légkör, amit otthonról is hoztam, a vasárnapi ebédekkel, az egymásra figyelő, szerető együttléteikkel. Szükségem van elcsendesedésekre is, egyik református énekünk szavaival „Csak légy egy kissé áldott, csendben: magadban békességre lelsz”. Mindketten vas-megyeiek vagyunk, én egy kis faluban, Káldon születtem, és Szombathelyen nőttem fel, a Brenner park szélén álló házban. Szombathelyinek vallom magam. És persze a szombathelyi Haladásnak drukkolunk. A szüleink már nem él-

nek, öcsém is családjával Kaposváron lakik, de szerencsére férjem két testvére még ott vannak, ezért is, amikor tehetjük, visszalátogatunk Vas megyébe. Szakmánkból adódóan sokat utaztunk konferenciákra, így külföldre már csak a tenger hatalmas kétsége miatt vágyunk, mediterrán országok napsütötte vidékére. Ami pedig életem legnagyobb utazás-élményét nyújtotta, az a tavalyi barangolásunk Erdélyben, a székely-magyarok földjén. Kiváló lehetőség arra, hogy erősebbé váljunk lélekben és magyarságban.

Hamvas Béla írt a hely szelleméről, ami láthatóan nagy hatással van

Önre. Szerintem a legfontosabbat, a hitet megkapta. Hozott még mást is?

– Nagyon sok mindent, nem tudnám felsorolni, de két dologról röviden szólnék. Természetesen a szülői ház sok mindent meghatároz, öcsémmel együtt nagyon sokat köszönhetünk a szüleinknek. Édesanyánk – nagy szerencsénkre – fő állású Édesanya volt, aki a még törékeny testű leánykáját is meggyőzte, hogy legyen elégedett önmagával, úgy ahogy van, de elvárta, hogy kitartóan fejlessze a testi- és szellemi képességeit és jól sáfárkodjon a kapott talentumokkal. A szombathelyi Kanizsai Dorottya Gimnáziumot mai szóval elit gimnáziumként lehetne leírni, nagy tudású, nagyszerű példát adó tanárokkal. Kerényi tanár úr, a pályaválasztásomat meghatározó biológia tanárunk megkérdezte: „Maga, kis virágom, mi akar lenni?” A válaszom természetesen az volt, hogy biológia-tanár, mint a tanár úr. A Kazinczy-díjas magyar nyelv és irodalom szakos osztályfőnökünknek köszönhetem a versek szeretetét. Az első latin órák egyikén tanult közmondással belénk vésték a „nem az iskolának, hanem az életnek tanulunk” igazságát. Imádtam Aesopus embereknek szóló állatmeséit is például az irigy békáról, aki akkora akart lenni, mint az ökör, de túlfújta magát. Kölcséyyel szólva azok a láncok, amelyek az ifjúság éveiben köttetnek, nem szakadnak el sohasem, mert „nem a világban kerestük akkor még a barátokat, hanem barátainkban leltük fel az egész világot”.

Gubcsi Anikó

